

MA'JIL

Banyalbufar

Nova Era N°6 Juliol 1997
Edició de 130 exemplars personalitzats

Publicació trimestral de l'Associació **MA'JIL**
07191 Banyalbufar, carrer Font 2 - Fax (971) 45 68 58
C.I.F.: G-07789266
Dipòsit legal: PM 1345-93

Consell de Redacció
Benet Albertí
Jaume Albertí
Miquel Ambrós
Maria Rosa Compte
Guido Dettoni
Vicent Seguí

Disseny i Realització
Soporte Informático de Baleares, s.l.

amb el suport de

SUMARI

EDITORIAL

NOTÍCIES DEL POBLE

NOTÍCIES DE LA SALA

CORRESPONDÈNCIA

SA PLAÇA

Taulell d'Anuncis
Ajuntament de Banyalbufar

**Darreres novetats, fons audio-visuals
i engistraments sonors a la biblioteca**

El Pressupost Municipal per a 1997
Joan Lluís Vives i Vich

La mola de Planícia
Gaspar Valero i Martí

IDEES, OPINIONS I SUGGERÈNCIES

Tasques Grolleres?
Jaume Albertí i Albertí

Premsa Forana
Lluís Maicas

ENTREVISTES

Entrevista a Xavier Canyelles Ferrà
Benet Albertí i Genovart

HISTÒRIA

Banyalbufar i l'Arxiduc (II)
Benet Albertí i Genovart

Algunes dades sobre l'orgue de Banyalbufar
Baltasar Morey i Carbonell

Inventari del Rafal de Son Salvà (1671)
Jaume Albertí i Albertí

**El Ma'jil de Banyalbufar.
Un sistema andalusí en decadència**
Jaume Albertí i Albertí

DE PINTE EN AMPLE

Associació per a la defensa de Itineraris de Mallorca
Carrer de la Pau, nº 5 (Casal d'ARCA) Palma

GAI SABER

Llorenç Villalonga i Pons
Miquel Ambrós i Albertí

El Comte Dràcula
Miquel Ambrós i Albertí

No podem callar

Quan estàvem enllestint aquest número, es produí el tristíssim esdeveniment, del segrest i posterior execució del jove regidor del PP, Miguel Àngel Blanco. Davant d'aquesta tragèdia, no podem callar. Per això li dedicam l'editorial no tan sols per la repercussió que ha tingut a tot l'Estat espanyol i a l'estranger, sinó també pel fet en si. Quan es posa en perill la convivència de tot un país (el País Basc, en el nostre cas) i es juga amb la vida d'un ciutadà amb una sang freda que posa els pèls de punta, no ens podem quedar mans plegades.

El primer de tot que hem de dir és que resulta incompreensible que un grup reduït parli en nom de tot el poble basc, més que més quan s'expressa amb el llenguatge de les armes, l'extorsió, el segrest i l'assassinat. La vida de qualsevol persona és molt més important que una idea revolucionària determinada ni que es tracti d'un desig legítim com és voler la independència d'un poble. El poble basc no va entrar en aquest joc: **durant tres dies va manifestar clarament que el que vol és la pau, la llibertat, la justícia i la democràcia.** Per tant, que ETA no parli mai més en nom del poble basc.

En segon lloc, no entenem l'actitud d'HB. En un comunicat que feien el diumenge 13 de juliol es queixaven de la campanya engegada per *Ajuria Enea* i secundada per la premsa, destinada -segons ells- a promoure el llinxament i la criminalització de l'independentisme basc. No sabem com no els cau la cara de vergonya. **Ningú no criminalitza l'independentisme mentre sigui un moviment respectuós de la persona humana, pacífic i democràtic,** com els moviments independentistes de Catalunya i de Mallorca. HB no es pronuncià contra el segrest i la mort de Miguel Àngel. Senyal, doncs, que hi estaven d'acord i, per tant, es criminalitzen ells mateixos. Tal com digué el *lehendakari* basc, José Antonio Ardanza, la coalició *abertzale* o bé és la que participa directament en el disseny de les accions criminals, o bé és la que les provoca i estimula. Així que de llinxament i criminalització, res de res.

Algú pensarà que potser l'Estat o el Govern que el representa haurien d'haver donat un pas per salvar la vida del regidor. **És evident que l'Estat mai no pot acceptar el xantatge dels terroristes;** altrament la societat faria ull i qualsevol ciutadà estaria a mercè del terror i la mort. Més encara. De la mort de Miguel Àngel Blanco, els únics responsables són els qui varen disparar i els qui els donen suport d'una manera o altra.

Cal fer encara una altra consideració: els qui menyspreen la democràcia i creuen tenir la raó i la veritat absoluta, són nazis, parlin alemany, basc, català o castellà. Recordem, si no, les condicions de captivitat d'Ortega Lara. Els nazis, amb tots els seus horrors, deixaven que els presoners sortissin a fora, on treballaven amb condicions inhumanes certament, però almanco veien el sol i respiraven aire pur. Tingué aquesta possibilitat Ortega Lara? Per tant, que el lector mateix jutgi.

Quant als presoners bascos, recordem que fa uns dotze anys *Le Monde Diplomatique* publicà un article sobre ETA. S'assegurava que la banda tenia una **estratègia essencial i senzilla: atacs militars i omplir les presons.** Deien que, quan tinguessin 10.000 presos, la conflictivitat provocada per les famílies i els col·lectius de suport seria de tal magnitud que l'Estat hauria de negociar. No, no es pot negociar políticament amb ETA; cal deixar-la sense arguments polítics, i el més radical és que ningú no doni el seu vot als grups o partits que hi estan darrera.

La revista *Ma'jil* i tot el poble de Banyalbufar s'adhereixen a les veus de condemna de tota la societat democràtica i al clam unànim en favor del respecte dels drets humans com: **el dret a la vida, a la llibertat, a la democràcia i a la lliure expressió.** Manifestam el nostre condol i solidaritat a la família de Miguel Àngel. Els més grans hi han vist un fill i s'han posat en la pell dels pares; els més joves, un germà o company. Per això la seva mort l'hem sentida tots. No demanam venjança, perquè això ens duria a una espiral de violència i terror. Demanam i exigim -això sí- justícia, que paguin pel que fan. De tota manera -i això ho tenim ben clar- **justícia no vol dir pena de mort,** perquè aleshores cauríem en la mateixa barbàrie que els enemics de la democràcia i del poble: tortura i assassinat.

Dia 27 d'abril

Poc abans de migdia, el poble s'ompli de renou i de gasos no massa saludables: milers de motos passaven per la carretera nova. El municipal, en Guiem, no hi veia de cap bolla.

Un grup de banyalbufarins, sota el guiatge de l'Associació **Bany-Al-Bahar**, anaren d'excursió a Son Bunyola, Son Balagueret i Son Valentí. Quan arribaren a Son Bunyola, l'amo no els deixava passar, tot i el permís que en Paco Albertí tenia d'Axel. Un telèfon mòbil -el d'en Ramon Mondéjar- els tragué de la situació en què es trobaven. Es posaren en contacte amb el Sr. Axel, o més ben dit, amb la seva dona. *Ya se lo decía yo que pasasen, señora*, -s'exclamà l'amo. Es veu que tothom balla segons el so que li toquen.

Dia 2 de maig

El regidor de cultura, Ramon Mondéjar, rep una telefonada dels hereus de can Xerramon que poden recollir els documents històrics pertanyents al capellà Joan Albertí, conegut pel poble com "es capellà de can Xerramon". L'endemà els hereus lliuraren els documents al regidor i al president de l'Associació **Bany-Al-Bahar**, que ha intervingut activament en les negociacions per tal d'obtenir els documents.

Dia 3 de maig

A les cinc manco un quart de l'horabaixa, tot eren sirenes i clàxons pel poble. La Guàrdia Civil de tràfic preparava la carretera perquè passàs un grup de ciclistes. I no eren uns ciclistes qualsevols, no. Tenien les cames ben llises i unes cuixes que feien mirera, perquè es tractava de corredores. Certs comentaris de caire masculista, val més no repetir-los.

Dia 10 de maig

Els representants de totes les associacions de Banyalbufar es reuneixen al local de **Bany-Al-Bahar** per posar-se d'acord sobre les activitats a emprendre en motiu de la tercera Diada per salvar la llengua, la cultura i l'autogovern. Decideixen assistir-hi tots.

A les 8 del vespre el grup **AL-Mayurqa** fa un concert a la plaça de la Vila. Els jovenets i no tan jovenets tenen al cap una cosa: sentir tocar la flautista, que -diguem-ho clar- no només fa de bon sentir, sinó de bon veure.

Dia 20 de maig

El vicepresident del CIM, en Pere Sampol, visita el nostre poble per observar les obres de sanejament que s'hi estan fent i comprovar "in situ" com ha quedat el carrer Borguny. També l'acompanyen a la cala de Banyalbufar. Es parla de fer el que sigui per tal que una escola-taller de **Fodesma** restauri els molins d'origen musulmà, que hi ha a vorera de mar. Aquesta organització presenta a l'Ajuntament un estudi sobre els marges de Banyalbufar.

Dia 31 de maig

En aquest poble o mos avorrim o feim de tot. Fixau-vos en el que ha passat aquest dia.

Al matí un grup de voluntaris, amb el batle al capdavant, condicionen el camí de sa Galera que un any més les pluges de l'hivern havien fet intransitable. Una iniciativa molt lloable. Però no tot es feina el que fan. Després de les obligacions vénen les devocions. O sigui: tot s'acaba amb una sardinada a n'Es Matar. Sardinada i altres coses, perquè un home, després de fer feina, té set. I no és set d'aigua, precisament.

A les 20'30 xerrada a la Biblioteca sobre la SIDA, que comença mitja hora tard. Diuen que els conferenciants no trobaven la carretera de Banyalbufar, i a les 10 del vespre el primer concert de la temporada a càrrec de la Jove Orquestra Simfònica de les Balears. Quina sorpresa la nostra en veure un grup de nines i nins tocant instruments de percussió en la "Simfonia de les Juguetes" del pare de Mozart; entre elles, hi havia na Maria del Mar Albertí, filla d'en Paco i na Laura.

Dia 8 de juny

A migdia, quan un sol de justícia encalenteix els caps, en Xavier Canyelles presenta a la plaça la seva **Història de Banyalbufar en còmic**. Delegats de la Conselleria de Cultura i del CIM, juntament amb el batle del poble, presideixen l'acte. Tots hi han dit la seva, començant per l'autor del llibre. En Paco Alberti actua de mestre de cerimònies. Gràcies a Déu, els parlaments han estat curts. En acabat, un refresc i venda del llibre. L'assistència ha estat nombrosa.

Dia 10 de juny

Segons declara Branson al **Diario de Mallorca**, l'hotel de luxe de Son Bunyola s'inaugurarà l'any 1999. No sabem, però, si serà a principis o a finals d'any. Ja ho veurem, va dir es cego.

Dia 12 de juny

L'assistenta social de Banyalbufar s'enduu algunes persones grans de Banyalbufar, que normalment no solen sortir del poble, a visitar Marineland.

Dia 13 de juny

A les cinc i mitja de l'horabaixa un helicòpter sobrevola el poble a poca altura. No hi ha per què alarmar-se. És el periodista Bartomeu Amengual que fa fotos aèries i que edita en fascicles **Diario de Mallorca**.

Dia 17 de juny

En Sebastià Ambrós i en Paco Albertí amb els tècnics corresponents estan preparant un vídeo sobre el cultiu de la tomàtiga a Banyalbufar.

Dia 18 de juny

La mestra Maria Eugènia s'enduu els nins a visitar la cala. El Batle els acompanya. No tenen massa sort, ja que el vent i el mal temps dificulten la seva tasca.

Dia 20 de juny

El batle i el regidor d'urbanisme, en Joan Lluís Vives, assisteixen a una sessió del CIM on la comissió tècnica farà conèixer el seu dictament sobre les Normes Subsidiàries. Es presenten 22 esmenes, que els tècnics municipals hauran de tenir en compte i incorporar. En principi, un no s'ho esperava; per això el batle i el regidor fan cara de preocupats. No cal esverar-se, però. Encara manca l'informe de la comissió política. Els titulars dels diaris anaven més o manco així: *En Branson no pot construir el seu hotel a Son Bunyola*. Tampoc no és això. Els periodistes pensen que només venen les notícies que duen títols cridaners, encara que no corresponguin ben bé a la veritat. I amb aquest so l'enterram.

Dia 26 de juny

A l'encarregat d'obrir i tancar la porta de sa Torreia, tot baixant per Sa Bastida, li fallaren els frens. En estirar el fre de mà, el cotxe va derrapar estavellant-se al costat de la carretera. El cotxe s'incendià, però acudiren al lloc de l'accident els bombers i el batle del poble. Gràcies a Déu, no hi hagué cap desgràcia personal. El batle convidà a berenar els bombers a la cafeteria J.M.

Dia 29 de juny

Rayo Vallecano juga a camp propi contra el Mallorca. Està en joc l'ascens a primera divisió. Can Let i Cas Batle Negre estan plens de gent que miren la televisió. El partit acaba 2 a 1 a favor de Rayo, però l'ascens és per al Mallorca, que havia guanyat a ca seva d'1 a zero. Es fa valer, doncs, el valor doble dels gols a camp contrari. Alegria i festa per tots els costats. Alguns joves parteixen a Palma per continuar la festa a la plaça de "Ses Tortugues".

ALTRES NOTÍCIES

El 20 de juny la sorpresa saltava en els mitjans de comunicació de l'Estat. El secretari general del PSOE, Felipe González, dimetia del seu càrrec, deixant la porta oberta per presentar-se com a número 1 del partit a les pròximes eleccions. Felipe González, com a cap de Govern durant 14 anys, ha contribuït a modernitzar l'Estat i s'ha fet respectar per tots els polítics europeus. És evident que la seva acció de govern s'ha vist enterbolida pels casos de corrupció, l'afer dels GAL, Roldán, etc., però ningú no pot negar la seva tasca enormement positiva en l'Estat espanyol i la seva política progressista en matèries tan importants com l'Educació, Defensa i reforma de les lleis, quasi sempre antiquades, d'Espanya.

El 24 del mateix mes es reunia a Nova York la conferència internacional per al Medi ambient. No va servir de res, sobretot per la intervenció del president dels Estats Units, que no vol renunciar a la producció de gasos que perjudiquen notablement l'atmosfera. Fins i tot s'ha fet un pas enrera per respecte a la conferència anterior de Rio de Janeiro. Com sempre, els interessos capitalistes de les grans multinacionals són més importants que la salvació del planeta. Que les buxaques del gran capital estiguin ben plenes, això és l'únic que compta encara que el món se'n vagi a fer punyetes.

A finals de juny i les primeres setmanes de juliol s'ha vist a Ciutat la causa del cas del Túnel. Els implicats en el cas, com Cañellas, Cuart, etc. i els testimonis de l'acusació, han pedut la memòria. No es recorden de res, no saben si existeix el túnel i els doblers ingressats al compte del partit han caigut de l'aire del cel. Els hebreus, mentra travessaven el desert, s'alimentaren del manna caigut del cel; en Cañellas i la seva comparsa, pel que es veu, són els seus successors. Qualsevol dia veureu en Cañellas amb dues banyes per no ser menys que Moisès. A qui volen enganyar? Tothom ha emès ja el seu veredict, i el nostre és clar: culpable.

Dia 1 de juliol és un dia que s'obre amb una excel·lent notícia. Ortega Lara ha estat alliberat per la Guàrdia Civil després d'un any i mig de captivitat. Els terroristes, al seu torn, deixen en llibertat l'advocat DelCaux. Aquest fou més o manco ben tractat, perquè hi ha milions a la família. Ortega Lara vivia tancat en un taüt pràcticament i a penes menjava. Encara recordam la seva mirada perduda i absent quan baixava del cotxe que el dugué a la seva ciutat natal. És ben ver que una imatge val més que mil paraules. En aquells ulls hi havia el sofriment acumulat de dies i dies.

Ens ha visitat *el gran Jefe*, o sigui, Bill Clinton els dies 5 i 6 de juliol. El president dels Estats Units pot anar allò on vulgui; ara bé, no es pot permetre que part de Ciutat sigui presa militarment i que uns ciutadans normals i corrents es trobin davant un gorilla americà, amb molta musculatura i poc cervell, que no el deixa passar. Sr. Clinton, Mallorca és un país que malda per la seva sobirania, no una colònia de l'Imperi. O sí? Mem si acabarem declarant festiu, el 4 de juliol, l'*Independence Day*.

El 13 de juliol és un dia de dol. ETA s'ha carregat Miguel Ángel Blanco. No insistim més en la notícia, perquè ja li hem dedicat l'editorial.

Dins *Notícies del Poble* obrim un nou apartat, que consisteix en publicar en cada número fotos de gent des poble.

La nostra primera fotografia és de n'Antònia Albertí.
És la brodadora del poble,
i mai no perd el somriure ni tan sols quan fa feina.

ACTA DE LA SESSIÓ PLENÀRIA ORDINÀRIA DE DIA 10 DE MAIG DE 1997.

DECRETS I CORRESPONDÈNCIA.

La Secretària dóna compte dels Decrets dictats i de la correspondència més significativa rebuda a l'Ajuntament des de la darrera sessió plenària ordinària.

-Decret de dia 24 d'abril de 1997 pel qual es concedeix llicència d'obres als següents interessats:

a) A la Sra. Isabel Maria Albertí Tomàs per executar obres menors a l'interior de la casa situada a la finca de la seva propietat de Sa Torre, així com per aterracar i canviar les teules d'una soll i reforçar dos marges, amb la condició que les teules hauran d'esser de tipus àrab i no es podrà augmentar el volum existent.

b) Al Sr. Jaume Albertí Picornell per obrir i tornar a tancar 30 metres lineals del camí de Sa Costa, amb la finalitat de soterrar una canonada d'aigua a la casa de Son Salvà, així com llicència per tancar la finca amb xarxa i estalons de ferro, amb les següents prescripcions:

-Pel que fa al camí: No es permetrà l'acumulació de materials ni escombraries, ni al camí ni a la cuneta. Tampoc es podrà dificultar el trànsit. Qualsevol element del camí que resulti deteriorat, haurà d'esser reposat en condicions no inferiors a les inicialment existents.

-Pel que fa al reixat: No podrà esser superior als dos metres d'alçada i queda prohibit qualsevol element perillós per a la seguretat de les persones i les coses.

c) A la Sra. Maryse Erasmus Roux i el Sr. Joaquin Ranero, per enrajolar 26 metres quadrats de passadís i per col·locar 13 metres de reixat per marcar la separació de la seva finca, Can Nyoc (carretera C-710) amb la del seu veí, però la llicència no serà efectiva fins que no aportí la documentació del mestre d'obres.

d) Al Sr. Miquel Ribas Garau, per canviar l'enrajolat de la cuina de la casa de Cas Mestre Vich, d'acord amb la documentació presentada.

A continuació, la Secretària informa el Ple de la correspondència més significativa rebuda a l'Ajuntament des de la darrera sessió plenària ordinària de dia 8 de març de 1997.

El Sr. Mondéjar informa la Corporació municipal de la carta que s'enviarà al Batle de l'Ajuntament d'Estellencs, motivada pel fet que, presumptament en data 16 de gener de 1993, es carregà a un compte bancari del qual era titular l'Ajuntament de Banyalbufar, un deute de 902.704pts, propi de l'Ajuntament d'Estellencs i que corresponia a les quotes a pagar a la Mutualidad Nacional de Previsión. La finalitat de la carta no és altra que determinar amb exactitud l'existència del deute i permetre el seu reintegrament per part de l'Ajuntament d'Estellencs. El Sr. Mondéjar vol ressaltar, la gravetat de l'error administratiu comès, especialment en el moment en què es produí, en el qual l'Ajuntament de Banyalbufar no pagava la Seguretat Social per falta de tresoreria.

PLA D'OBRES I SERVEIS DEL CONSELL INSULAR DE MALLORCA PER A 1997.

El Sr. Batle dóna compte al Ple del Plec de Clàusules Administratives Particulars que han de regir la contractació de les obres "Xarxes de Sanejament, aigua potable i drenatge, (fase II)", segons ha estat remès pel CiM, a l'espera de la seva aprovació una vegada hi hagi consignació pressupostària suficient.

Passat aquest punt a votació s'adopten els següents acords amb el vot favorable de tots els presents:

"Atesa la convocatòria del Pla d'Obres i Serveis del Consell Insular de Mallorca per a 1997,

Atès que l'Ajuntament de Banyalbufar hi figura inclòs amb l'obra "Xarxes de Sanejament, aigua potable i drenatge, (fase II)",

Atès el projecte tècnic redactat per l'Enginyer de Camins, Canals i Ports, Sr. Bartolomé Reus Cañellas, el qual puja un total de 40.000.000pts.- (quaranta milions),

He resultat proposar al Ple de la Corporació l'adopció dels següents acords:

Primer.- Aprovar el projecte tècnic corresponent a les obres "Xarxes de Sanejament, aigua potable i drenatge, (Fase II)", segons ha estat redactat pel tècnic superior, Sr. Bartolomé Reus Cañellas, amb un pressupost de 40.000.000pts.- (quaranta milions).

Segon.- Comprometre consignació pressupostària suficient als Pressuposts per a 1997, per fer front a la part que correspon a l'Ajuntament de Banyalbufar en la financiació de l'esmentat projecte.

Tercer.- Donar compte del present acord al Consell Insular de Mallorca als efectes oportuns."

Abans de passar als precs i preguntes, el grup Independents de Banyalbufar, presenta a la consideració del Ple les següents Mocions:

"MOCIÓ DE SUPORT PER LA III DIADA POPULAR PER LA LLENGUA, LA CULTURA I L'AUTOGOVERN.

El grup polític, representat a l'Ajuntament de Banyalbufar, **Independents per Banyalbufar**, vol fer constar que:

El poble de les Illes Balears tornarà a sortir al carrer el proper dia 17 de Maig per a salvar la llengua i per construir un país i reclamar el reconeixement dels drets que com a poble ens corresponen.

També sortirà per defensar al unison una política lingüística decidida amb cara i ulls, per part del Govern Balear, màxim responsable polític de la qüestió, que ajudi de bon de veres a promoure la llengua catalana, pròpia del nostre país pluriinsular, i eviti l'empobriment i la pràctica desaparició del seu ús general i parlat, perill del tot real i no gens teòric a mig termini. Per això es necessita un Decret de mínims a l'escola que assegurí almenys en una primera fase la impartició real i consolidada d'un 50% de matèries en la llengua pròpia de les Balears, i que tots els alumnes de les Illes acabin el període d'escolarització obligatòria, amb un vertader ple domini, oral i escrit, del català tant com del castellà.

Hem de defensar la nostra identitat específica, plural, integradora, però vertebrada entorn de l'eix històric, cultural, i lingüístic que ens ha configurat com a poble durant més de tres quartes parts del segon mil·lenni.

Hem de reclamar tots els drets de les Illes Balears com a nacionalitat històrica, amb peu d'igualtat amb els pobles més avançats d'Espanya i d'Europa, així com l'adequada compensació deguda al fet insular, que ens separa dels grans centres culturals i econòmics del nostre continent i ens impedeix gaudir directament dels seus grans serveis i infraestructures de tota casta.

Tots junts hem de fer pinya cívica i moral per mostrar ben a les clares que som un vertader poble i que sabem allò que volem i necessitam.

Per tot això **DEMANAM:**

Que el ple de l'Ajuntament de Banyalbufar s'adhereixi a la III Diada Popular per la llengua, la cultura i l'autogovern de les Illes Balears.

Considerada la urgència de la moció per unanimitat dels presents, es passa aquest punt a votació, resultant aprovada per unanimitat la moció.

MOCIÓ PER DEMANAR UN HORARI MÉS AMPLI DE LA TORRE DEL VERGER

El grup polític "INDEPENDENTS PER BANYALBUFAR " presenta al ple la següent moció:

En relació al conveni signat entre el Govern Balear i els hereus de la propietat de la Torre del Verger de Banyalbufar i, després de l'experiència de l'any passat, mitjançant aquesta moció, volem fer arribar a la Conselleria de Medi Ambient la idea de la conveniència d'ampliar els dies i els horaris de visita a la Torre i al mateix temps fer més pràctica la seva conservació i la del seu entorn.

Per això, en benefici de tots i per tal d'obtenir el màxim profit a la despesa pública realitzada, ens agradaria també poder participar en les esmentades tasques.

Per això exposam i demanan:

Que el ple de l'Ajuntament s'adherexi al que ja s'ha exposat.

Considerada la urgència de la moció per unanimitat dels presents, resulta adoptada amb el vot favorable de tots els regidors assistents.

PRECS I PREGUNTES.

* La Sra. Camps proposa que es demani al departament de carreteres del Govern Balear, que es llevin les proteccions existents a les carreteres que no respecten l'estètica de l'entorn i es substitueixin, si no potser per paredó de pedra, per uns pals de fusta com els que s'han col·locat en alguns punts de la carretera de Deià i que són molt més respectuosos amb l'entorn.

El Sr. Batle es mostra d'acord amb la proposta de la regidora i es compromet a fer un escrit a Carreteres instant-los que s'estudiïn l'aplicació d'aquesta o altres solucions adients al municipi de Banyalbufar.

* Per una altra banda, la Sra. Camps demana que l'Ajuntament vetlli pels cartells d'obres acabades i que per unes raons o altres encara no han estat retirats.

El Sr. Batle respon que les empreses constructores ja han estat avisades, i fins i tot s'ha mirat el cost de retirar-ho l'Ajuntament. No obstant, s'ha desistit d'això ja que és un cost molt elevat. Es farà un comunicat a Carreteres, en el qual consti l'acord de tots els presents al respecte, instant aquest organisme a llevar tots els cartells que li pertanyin.

* El Sr. Batle manifesta que s'han mantingut contactes amb els Ajuntaments d'Andraitx i Estellencs sobre el tema de l'extracció d'arena i la postura en tots els casos és contrària. S'ha parlat d'organitzar la gent i crear una Mesa de diàleg sobre aquest tema, fent un seguiment constant per evitar que es tiri endavant. Proposa muntar una campanya i mantenir per part de l'Ajuntament, en tot moment, una postura clara i ferma.

* Finalment, el Sr. Batle vol fer constar el seu agraïment a tots els que el dia 17 de març col·laboraren en el rescat de les dues egües d'En Jaume de Sa Coma.

ACTA DE LA SESSIÓ PLENÀRIA EXTRAORDINÀRIA DE DIA 7 DE JUNY DE 1997

PRESSUPOSTS DE LA CORPORACIÓ PER A 1997.

Els Pressuposts de l'Ajuntament de Banyalbufar per a l'exercici de 1997, són presentats pel Regidor Delegat d'Hisenda, Sr. Joan Lluís Vives. Destaca sobretot l'increment pressupostari, en ingressos gràcies a les subvencions obtingudes, i en despeses gràcies a l'esforç de l'equip de govern en matèria d'inversions. Despeses i ingressos que, en qualsevol cas, es veuran incrementats per l'aprovació del Pla d'Equipaments Esportius del Consell Insular de Mallorca, del Pla Mirall del Govern Balear i per la concessió de la subvenció per part de la Conselleria d'Agricultura per a la recuperació del Camí de Sa Font. A més, cal considerar la possible futura inclusió dels ingressos derivats del conveni urbanístic signat amb la propietat de Son Bunyola, els quals, seguint un criteri de prudència, no s'han inclòs als Pressuposts inicials en tant no s'aprovi la Revisió de les NNSS.

Pel que fa a les despeses, es poden desglosar en tres grups:

1.- Despeses de l'Ajuntament i de prestació de serveis ordinaris. S'ha incrementat la despesa en serveis socials. No obstant, la intenció de l'equip de govern era incrementar-la encara més, la qual cosa no ha estat possible pel rebutjament de l'ajuda que s'oferí a l'Associació de la 3era Edat.

2.- Despeses en activitats culturals. Pugen un 340% respecte del Pressupost de 1996, suposant un 5% del Pressupost actual.

3.- Despeses en inversions. Pugen un total de 73.543.950pts.- (60% del Pressupost). Despeses que es veuran incrementades en més de vint-i-dos milions si s'aproven els projectes esmentats anteriorment. Cal esmentar que la inversió més important és la de reposició de les xarxes de clavegueram i aigua potable, inclosa al Pla d'Obres i Serveis de 1997 i

1998, seguida per la de soterrament del cablejat de la qual s'ha demanat la seva inclusió al Pla Mirall. I finalment la d'adecentament de poliesportiu de les escoles de la qual s'ha sol·licitat la inclusió al Pla d'Equipaments Esportius del CIM.

La Sra. Camps, reconeix l'esforç de l'equip de govern. No obstant, troba una mancança pel que fa al tema de personal relacionada amb un tema concret com és la regulació de la circulació a la carretera. Es perd l'oportunitat de tenir un reforç pel Policia Local, encara que fos temporal i només per l'estiu.

El Sr. Batle respon que, efectivament, el més adequat seria tenir dos Polícies Locals. No obstant això, pel nombre d'habitants, no és possible. I en casos de més necessitat el que s'ha fet ha estat demanar ajuda a altres entitats, com per exemple a Protecció Civil.

La Sra. Camps reitera que és important la figura del Municipal sobretot a la carretera.

El Sr. Batle diu que aquestes són efectivament les ordres que té el Municipal: estar a la carretera, i més que res es tracta d'una qüestió d'educació de tots els que hi circulen i hi aparcen.

El Sr. Mondéjar vol afegir que més que un problema de tenir un Municipal o dos, és un problema de trobar més llocs d'aparcament per a l'estiu.

Finalment, la Sra. Camps demana quantes vegades s'ha reunit la Comissió de Comptes per discutir els Pressuposts.

El Sr. Batle respon recordant-li que, malgrat estigui constituïda la Comissió Especial de Comptes, s'acordà al principi de la legislatura que tots els temes serien tractats per una Comissió Informativa única, com així es va fer amb els Pressuposts.

Passat aquest punt a votació resulten adoptats els següents acords amb el vot favorable de tots els presents (5):

"Atesa la formació dels pressuposts generals de la Corporació per a l'exercici de 1997,

Atès el que disposen els articles 149 de la Llei 39/1988, de 28 de desembre, Reguladora de les Hisendes Locals i 18 del R.D.500/1990, de 20 d'abril,

He resolt proposar al ple de la corporació l'adopció dels següents acords:

Primer.- Aprovar inicialment els Pressuposts Generals de l'Ajuntament de Banyalbufar per a l'exercici de 1997, incloent-se en els mateixos tota la documentació requerida legalment, d'acord amb els següents estats d'ingressos i despeses:

PRESSUPOST 1997. INGRESSOS.

112.00 IBI RÚSTICA	200.000
112.01 IBI URBANA	10.980.000
113.00 IMP. VEHICLES	1.660.000
114.00 PLUSVÁLUES	950.000
130.00 I.A.E	1.000.000
172.01 RECÀRREC I.A.E.	50.000
TOTAL CAPÍTOL I	14.840.000
282.00 IMP.CONSTR.INSTAL.I OBRES	6.000.000
TOTAL CAPÍTOL II	6.000.000
310.00 TAXA EXPED. DOCUMENTS	70.000
310.01 TAXA L·LICÈNCIES URBAN	350.000
310.02 CEMENTIRI	250.000
311.00 OBERTURA ESTABLIMENTS	1.000
312.00 CLAVEGUERAM. PADRÓ	178.000
312.01 CONNEXIO CLAVEGUERAM	1.000
312.02 RECOLLIDA FEMS	2.900.000
340.00 PEIXATERIA	160.000
340.01 TV.CABLE	1.500.000
342.01 AIGUA. PADRÓ	1.500.000
342.02 AIGUA.CONNEXIÓ	50.000
351.00 PREU PÚBLIC. TAULES	120.000

351.02 OCUPACIÓ SÒL I SUBSÒL	600.000
352.00 ENTRADA VEHICLES	70.000
391.00 MULTES	12.000.000
392.00 RECÀRREC APREMI	50.000
393.00 INTERESSOS DEMORA	30.000
399.00 INTERESSOS VARIS	1.000
TOTAL CAPÍTOL III	19.831.000
420.00 PART. TRIBUTS DEL ESTAT	6.800.000
420.01 MINISTERI DE JUSTÍCIA	50.000
422.00 INSALUD	350.000
455.00 TRANSF. NNSS	2.464.000
462.00 CIM (SUBVENCIONS)	1.430.000
TOTAL CAPÍTOL IV.	10.894.000
520.00 INTERESSOS BANCS	200.000
540.00 INGRESSOS PARKING	1.900.000
TOTAL CAPÍTOL V	2.100.000
720.00 POS'96 (APORT. MAP)	5.400.000
720.01 POS'97 (APORT. MAP)	13.160.000
755.00 POS'96 (APORT. CAIB)	10.600.000
755.01 POS'97 (APORT. CAIB)	11.880.000
755.02 TRANSF. CAIB	12.896.000
755.03 TRANS. INT. PARKING	2.750.000
761.00 POS'96 (TRANS. CIM)	2.000.000
761.01 POS'97 (TRANS. CIM)	10.312.000
TOTAL CAPÍTOL VII	68.998.000
TOTAL INGRESSOS	122.663.000

PRESSUPOST 1997. DESPESES.

1. SERVEIS DE CARÀCTER GENERAL.

111. ÒRGANS DE GOVERN.

111.10000 RETRIB. BÀSIQUES I ALTRES

1.600.000

TOTAL: **1.600.000**

121. ADMINISTRACIÓ GENERAL.

121.12000 RETRIB. BÀSIQUES FUNCIONARIS

3.700.000

121.12100 RETRIB. COMPLEMENTÀRIES

2.350.000

121.15000 PRODUCTIVITAT

230.000

121.15100 GRATIFICACIONS

1.000

121.16200 FORMACIÓ I PERFECCIONAMENT

120.000

121.21200 CONSERV. I MANT. CASA CONSI

750.000

121.21300 MAQUINÀRIA I INSTAL. LACIONS

100.000

121.21500 MOBILIARI.

10.000

121.21600 EQUIPS INFORMÀTICS

50.000

121.21900 ALTRE IMMOBILITZAT MATERIAL

1.000

121.22000 MATERIAL OFICINA.

200.000

121.22001 PREMSA, LLIBRES

150.000

121.22100 ELECTRICITAT CASA CONSI

500.000

121.22108 PRODUCTES NETEJA.

20.000

121.22200 TELÉFON

360.000

121.22201 POSTALS

10.000

121.22203 FAX

50.000

121.22400 ASSEGURANCES

400.000

121.22603 JURÍDICS

300.000

121.22703 ABOGATS

650.000

121.22709 GRADUAT SOCIA

500.000

121.42000 FELIB.

70.000

121.62300 INVERSIÓ EN MAQUINÀRI

100.000

121.62500 INVERSIÓ EN MOBILI

200.000

121.62600 INVERSIÓ EN MAT. INFORMÀTIC

500.000

121.64000 INVER. INFORMÀTICA

950.000

TOTAL: **12.272.000**

122. SERVEIS ADMINISTRACIÓ GENERAL.

122.22601 ATENC. PROTOCOL. I REPRES

440.000

122.22602 PUBLICITAT I PROPAGANDA	350.000
122.22706 COMPTABILITAT	600.000
122.22707 INVENTARI	200.000
122.46700 CONSORCI INFORMÀTICA.	118.000

TOTAL: 1.708.000

222. SEGURETAT.

222.12000 RETRIB.BÀSIQUES AUX. POLICIA	1.070.000
222.12100 RETRIB.COMPLEMENTÀRIES	900.000
222.15000 PRODUCTIVITAT	300.000
222.21400 FURGONETA, REPARACIONS	100.000
222.22000 MATERIAL ORDINARI	25.000
222.22103 COMBUSTIBLE	110.000
222.22104 VESTUARI	100.000
222.22400 ASSEGURANCES	70.000
222.62500 MOBILIARI	100.000

TOTAL: 2.775.000

223. PROTECCIÓ CIVIL.

223.46100 SERPREISAL	536.650
----------------------------	---------

TOTAL: 536.650

313.ACCIÓ SOCIAL.

313.42200 SEGURETAT SOCIAL	4.000.000
----------------------------------	-----------

TOTAL 4.000.000

323.PROMOCIÓ SOCIAL.

323.48000 FMS	60.000
---------------------	--------

TOTAL: 60.000

412. SANITAT.

412.13100 PERS.LAB. RETRIB. BÀSIQUES	450.000
412.15000 ALTRES REMUNERACIONS	50.000
412.21200 CONSERV.I MANT	60.000
412.22108 LLIMPIESA	20.000
412.46200 TRANSF. A AJUNTAMENTS	20.000
412.62500 INV. MOBILIARI	60.000
412.76200 TRANSF. A AJUNTAMENTS	50.000

TOTAL: 710.000

422. EDUCACIÓ.

422.21200 CONSERV. I MANT	100.000
422.22100 ELECTRICITAT	90.000
422.22200 TELÉFON	50.000

TOTAL: 240.000

432. URBANISME I ARQUITECTURA.

432. 11000 PERSONAL DE CONFIANÇA.ARQITEM	59.300
432.13100 PERSONAL PARKING	1.100.000
432.20000 LLOGUER PARKING	160.000
432.22100 ELECTRICITAT PARKING	200.000
432.22400 ASSEGURANÇA PARKING	200.000
432. 22706 APARELLADOR MUNICIPA	600.000
432.22707 ESTUDIS I TREBALLS TÈCNICS	3.000.000
432.60100 SOTERRAM. CABLEJAT	6.753.070

TOTAL: 12.072.370

441.ABASTIMENT D'AIGUA.

441.22107 CLOR	200.000
----------------------	---------

TOTAL: 200.000

443.CEMENTIRI.

443.22000 CEMENTIRI	10.000
443.22100 CEMENTIRI.	50.000

TOTAL: 60.000

451.CULTURA.

451.13000 PERS.LAB.RETRIB. BÀSIQUES	600.000
451.22000 BIBLIOTECA. MATERIAL	250.000
451.22001 PREMSA, LLIBRES, ETC	700.000
451.22607 FESTES	1.600.000

451.22608 FESTIVAL MÚSICA CLÀSSICA	1.080.000
451.48000 SUBV. ASSOC .CULTURAL	300.000
451.48000 RECUPERACIÓ PATRIMONI.	500.000
451.62500 BIBLIOTECA.MOBILIARI	500.000
451.62600 ORDINADOR BIBLIOTECA	207.000

TOTAL: 5.737.000

452. ESPORT.

452.22607 TORNEIJS	60.000
452.60100 PEE'97	1.690.880

TOTAL: 1.750.880

461.ALTRES SERVEIS COMUNITARIS.

461.62300 PEIXATERIA	600.000
----------------------------	---------

TOTAL 600.000

511.CARRETERES I CAMINS.

511.13100 LABORAL EVENTUAL	350.000
511.21000 CONSERV.MANTENIMENT INFRA.. ..	5.800.000
511.22100 ENERGIA ELECTRICA.	900.000
511. 62300 ADQUISICIÓ MAQUINÀRIA	200.000

TOTAL: 7.250.000

512.BÉNS PÚBLICS DE CAIRE ECONÒMIC.

512.62300 POS '96	20.000.000
512.62301 POS'97	40.000.000

TOTAL: 60.000.000

521.COMUNICACIONS.

521.21300 TV CABLE.MANTE.	1.600.000
--------------------------------	-----------

TOTAL: 1.600.000

611.ADMINISTRACIÓ FINANCERA.

611.22708 RECAPTACIÓ CAIB	500.000
---------------------------------	---------

TOTAL: 500.000

711.AGRICULTURA.

711.48900 SUBV. MALVASIA	100.000
--------------------------------	---------

TOTAL. 100.000

911. TRANSF.ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES.

911.45500 MULTA CANON	641.100
911.46300 TRANSF. MANCOM. TRAMU	4.500.000

TOTAL: 5.141.100

011.DEUTE PÚBLIC.

011.30000 INTERESSOS	3.750.000
----------------------------	-----------

TOTAL: 3.750.000

TOTAL DESPESES: 122.663.000

Segon.- Aprovar inicialment les bases d'execució del Pressupost per a 1997, així com el catàleg de llocs de feina i la següent plantilla de personal amb la conseqüent oferta pública de treball:

PLANTILLA DE PERSONAL.

Nº de llocs. Grup

A) PERSONAL FUNCIONARI.

1.- Amb Habilitació de Caràcter Nacional.		
1.1.- Secretari-Interventor	1	B
2.- Escala Administració General.		
2.1.- Subescala administrativa	1	C
2.2.- Subescala auxiliar	1	D
3.- Escala Administració Especial.		
3.1.- Subescala Serveis Especials.		
3.2.1.- Auxiliar Policia Local	1	E

B) PERSONAL LABORAL.

Bibliotecari-arxivista	1
Peó de neteja	1

C) PERSONAL TEMPORAL.

Peons construcció	2
Vigilants aparcament	2

OFERTA PÚBLICA DE LLOCS DE TREBALL.-

Personal laboral:

- Auxiliar administratiu: bibliotecari i arxivista.
- Peó de neteja.

Tercer.- Publicar al Butlletí Oficial de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears l'acord d'aprovació inicial perquè durant un termini de quinze dies els interessats puguin examinar l'expedient i presentar les reclamacions que estimin pertinents. Si es presenten reclamacions, el Ple disposarà d'un termini d'un mes per resoldre-les. En cas contrari, el Pressupost s'entendrà definitivament aprovat.

Quart.- Publicar, en aquest cas, el Pressupost de la Corporació definitivament aprovat i resumit per capítols al BOCAIB, la qual cosa determinarà la seva entrada en vigor.

Cinquè.- Remetre còpia del Pressupost definitivament aprovat a l'Administració de l'Estat i a la de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

PLA D'OBRES I SERVEIS DEL CONSELL INSULAR DE MALLORCA PER A 1997.

Passat aquest punt a votació s'adopten els següents acords per unanimitat dels presents, (5):

"Atesa la convocatòria del Pla d'Obres i Serveis del Consell Insular de Mallorca Pla per a 1997, Atès que l'Ajuntament de Banyalbufar hi figura inclòs amb l'obra "Xarxes de Sanejament, Aigua Potable i Drenatge, (fase II)",

Atès el projecte tècnic corresponent a les esmentades obres, redactat per l'Enginyer de Camins, Canals i Ports, Sr. Bartolomé Reus Cañellas, i aprovat pel Ple de la Corporació en la sessió celebrada el passat dia 10 de maig de 1997,

Atès que, segons determinen les bases reguladores de la convocatòria les obres han d'estar adjudicades abans del proper dia 15 de juliol,

He resolt proposar al Ple de la Corporació, l'adopció dels següents acords:

Primer.- Aprovar el plec de clàusules administratives particulars que han de regir la contractació de les obres corresponents al projecte tècnic "Xarxes de Sanejament, Aigua Potable i Drenatge, (fase II)", segons el projecte tècnic redactat pel tècnic superior Sr. Bartomeu Reus Cañellas per un pressupost de 40.000.000.-pts

Segon.- Aprovar l'expedient de contractació, així com la despesa i disposar l'obertura del procediment d'adjudicació mitjançant subhasta i procediment obert.

Tercer.- Publicar l'anunci de la licitació en el BOCAIB durant un termini de vint-i-sis dies naturals, durant els quals els interessats podran examinar l'expedient en les oficines municipals. Els primers vuit dies d'exposició pública es podran presentar reclamacions, ajornant-se en aquest darrer cas el termini de vint-i-sis dies.

Quart.- Designar com a tècnic director de les obres a l'Enginyer de Camins, Canals i Ports, Sr. Bartomeu Reus Cañellas.

Cinquè.- Sol·licitar del Consell Insular de Mallorca la subvenció dels honoraris de direcció tècnica de les obres.

Sisè.- Donar trasllat dels presents acords al Consell Insular de Mallorca."

Na Bel encuidant-se de la paperassa de l'Ajuntament

En Jaume, nou objector de consciència

Benvolguts patrocinadors de la revista **Ma'jil**:

Sóc membre del Consell de Redacció de la revista **Ma'jil**, però aquesta protesta la faig a nivell personal. La revista és vostra i sou vosaltres qui l'heu de fer viva, polèmica, irònica, divertida, interessant,... amb la vostra participació plena.

Això que vol dir que heu d'escriure, heu de contar històries, personals, del poble, del país o del món; dona igual. Si vosaltres no participau, la revista poc a poc morirà, perdrà el seu caràcter.

Crec que l'edició d'aquesta publicació en el vostre poble és un bé per a tots. Crec que totes les polèmiques que teniu les heu de reflectir. Vos heu de donar compte de la importància de la vostra participació. No som uns quants qui fem la revista i ja està. Sou patrocinadors, formau part d'ella, i si no participau, fins a quan escriuran els qui ho fan ara? Tenim que dependre només d'ells? Aquests pocs que escriuen, són la veu de tot el poble?

Ara que ve l'estiu i teniu més temps lliure, agafau la ploma i paper i posau-vos a escriure.

Vos esper!!

Vicent Seguí
19-07-97

**Enviau la vostra
correspondència a
MA'JIL, Carrer Font 2
07191 Banyalbufar
o bé al Fax (971) 45 68 58**

Molt estimat Jaume:

Com que tenc l'oportunitat de llegir abans que els demés la revista, vull fer-te una crítica contundent al teu article que apareix en aquest mateix número titulat "Tasques grolleres?".

Estimat Jaume, t'has tornat raciste? Ara vols que les publicacions que es fan dins el poble han de ser en català, sols en català. Què passa, que als alemanys, als anglesos, i espanyols no poden tenir el llibre de concerts? O també seràs capaç de negar-los poder assistir a ells?

Una cosa és defensar la cultura mallorquina i l'altra deixar-se portar pels radicalismes, sempre absurds, i sense ninguna possibilitat de justificar-se.

Els concerts, i per tant el fulletó, són per a tothom. Per això, els qui han fet aquest imprès tenen el deure de fer-lo arribar a quanta més gent millor.

El que és més important és difondre la cultura, en aquest cas la música clàssica. O és que tu també voldràs que només toquin música catalana?

Crec, amic meu, que el més important és no contondre les idees. Cada vegada més el català és present dins la societat mallorquina (als pobles sempre hi ha estat). El que no podem fer és per voler una cosa, deixar de banda altres; malgrat que pens que és important saber català. Emperò també crec que és important saber altres llengües.

Jaume, abans emetre opinions d'aquest tipus, pensa el que escrius.

Taulell d'Anuncis

RECOLLIDA DE FEMS

Dilluns, dimecres i divendres.

Dipositau

les bosses entre les 21 i les 23 h. del dia anterior a la recollida.

Usau

bosses resistents i ben tancades.

Port des Canonge

dilluns i divendres.

RECOLLIDA DE MOBLES I TRASTOS VELLS

Els dijous de la 1^a setmana completa de cada mes
Si fos festiu, es farà el dia següent.

HORARI D'ATENCIÓ AL PÚBLIC A L'AJUNTAMENT

De dilluns a divendres de les 9 a les 14 h.

Dissabtes de les 9 a les 13'30 h.

Horabaixes: dijous de 17 a 20 h.

Telèfons: 618017 - 618142 - Fax: 618191

ASSISTENTA SOCIAL

Cada dijous de les 9 a les 15 h.

ARQUITECTE MUNICIPAL

Cada dijous de les 9 a les 13 h.

BIBLIOTECA

Dimarts, dimecres i dijous:
de les 10 a les 14 h.

TREBALLS TEMPORALS DE COL·LABORACIÓ SOCIAL

L'Ajuntament ofereix treball a persones residents en el municipi que cobrin la prestació contributiva d'atur o el subsidi per haver-la esgotada.

Interessats

dirigiu-vos a les oficines municipals en hores d'atenció al públic

BIBLIOTEQUES DE MALLORCA
- Centre Coordinador -

DARRERES NOVETATS DE LA BIBLIOTECA

Ciències socials

- Antoni Planas Rosselló: *Recopilación del derecho de Mallorca 1622.*

Ciències aplicades. Medicina. Tècnica.

- M^a. Cristina Giménez Raurell: *El vidre bufat a Mallorca.*
- Carles Constantino- J. Leonard Siquier: *Els bolets de les Balears.*

Lingüística. Filologia. Literatura

Poesia:

- Ángeles Mora: *Canto de Sirenas.*
- Vicente Gallego: *Poemas.*
- Jean Serra: *Poemes.*

Llibres infantils:

- Miquel Ferrà: *L'espíadimonis.*
- Estrella Ramon: *La pota de Pepín Pip.*
- Elena O'Callaghan i Duch: *S'han tornat bojós!*

Altres:

- Joan-Antoni Mesquida Cantallops: *El tractat del salitre (Palma, 1640)*

**Arqueologia. Prehistòria. Geografia. Biografia. Genealogia.
Història**

- Antoni Mas i Fornés: *Mapa de la vila de Santa Margalida en el segle XVII.*
- Joan Domenge i Mesquida: *L'obra de la Seu. El procés de construcció de la catedral de Mallorca en el tres-cents.*
- Pere Fullana-Joan Josep Pàez: *Història del futbol a Algaida*
- P. Andreu de Palma: *Vilafranca de Bon Any. Un passeig històric pels seus carrers antics i nous.*
- Nicolau S. Cañellas Serrano: *El paisatge de l'Arxiduc.*
- Francisca Comas: *Melcior Rosselló i Simonet, mestre.*

**Consell Insular
de Mallorca**

**BIBLIOTEQUES DE MALLORCA
- Centre Coordinador -**

FONS AUDIO-VISUAL

ENREGISTRAMENTS SONORS:

Tomeu Penya: *Balades.*

Carrington: original motion picture soundtrack.

Jaume Sureda: *Un cel més blau.*

Música Nostra: *De dia i de nit.*

Django Reinhardt.

Duke Ellington.

UC: *Entre la mar i el vent: Uc canta a Marià Villangómez.*

Cucorba: *En Joan Petit quan balla.*

Raphel Pherrer: *La genial obra de Rahpel Pherrer.*

Giusseppe Verdi: *Messe de Requiem.*

The Mavericks: *Music for all ocasions.*

Ossifar: *Ossifar en directe.*

Miquel Àngel Riera: *Poemes a Nai.*

Tomeu Poquet: *Sueños en Mallorca.*

M. Victòria Cortès - F. Blanco: *Tintorer, Samper, Mas Porcer,
Guinovart.*

Guillem Sansó: *Tronat.*

Fora des Sembrat: *Vius...*

(What 's the story) Morning glory.

ALTRES NOTÍCIES:

Recordau!!!

Si vos voleu subscriure o voleu recollir la publicació **Ma jil**, dirigiu-vos a la biblioteca.

- Actualment la biblioteca rep les següents publicacions periòdiques:

Revista El Mirall.

Revista A vistes des Poble. (Estellencs)

Revista Estudis Baleàrics.

Ma' jil

Revista Temps moderns. Papers de cinema

**Consell Insular
de Mallorca**

EL PRESSUPOST MUNICIPAL PER A 1.997.

Joan LLuís Vives i Vich
Regidor d'Urbanisme i Hisenda

El passat dia 7 de juny, en sessió extraordinària, el Ple de l'Ajuntament de Banyalbufar, va aprovar per unanimitat, amb els 4 vots favorables dels Regidors d'Independents per Banyalbufar-PSM i de l'única Regidora assistent (fet per altra banda molt freqüent) del Partido Popular, els Pressuposts de la Corporació per a 1.997

Aquests han estat els Pressuposts Municipals més alts en tota la història del nostre poble i els primers elaborats per l'equip de Govern d'Independents per Banyalbufar-PSM, després que per raons ja explicades en números anteriors d'aquesta revista no es va aprovar el Pressupost del 1.996. No cal dir que el Pressupost és el principal element polític de qualsevol administració pública fins al punt que un instrument econòmic com aquest es converteix en la principal norma política, i fins i tot en la norma política per excel·lència. Però no només es tracta d'una mida política, sinó que es converteix en un element fonamental de gestió. Així els Pressuposts aprovats són un fidel reflex de la ideologia d'Independents per Banyalbufar i la aplicació pràctica del programa electoral presentat al seu dia. Crec que totes les línies bàsiques i principis que varen configurar al seu dia l'esmentat programa tenen la seva concreció en els Comptes Municipals aprovats.

Per altra banda és el fruit del treball i l'esforç no només dels membres de l'equip de govern, sinó també de totes aquelles persones que d'una forma desinteressada i gratuïta li donen suport. Con es podrà comprovar seguidament, es tracta d'uns Pressuposts molt ambiciosos quant a les inversions, que només són i seran possibles gràcies a la realització de les nombroses i importants subvencions obtingudes.

Entrant ja en matèria, els Pressuposts Municipals de 1.997 són de 122.663.000 pts. Tenint en compte que el Pressupost de 1.995, el darrer elaborat per l'equip de Govern del Partido Popular va ser de 46.400.000 pts, significa un increment del 164%, és a dir, més del doble.

Per tal de facilitar la seva comprensió, podem agrupar els ingressos en ordinaris d'una banda i les subvencions rebudes ja aprovades, de l'altra. Els primers, que són el resultat dels impostos directes, impostos indirectes, taxes, preus públics, interessos de comptes corrents i ingressos del pàrking, sumen 42.771.000 pessetes. Mentrestant, les ajudes i subvencions pressupostades, que coincideixen amb les ja aprovades sumen 79.892.000 pessetes. De forma resumida els podem presentar de la següent forma:

1. Impostos directes	14.840.000 pessetes.
2. Impostos indirectes	6.000.000 pessetes.
3. Taxes i preus públics	19.831.000 pessetes.
4. Interessos i altres ingressos	42.771.000 pessetes.

TOTAL D'INGRESSOS ORDINARIS 42.771.000 pessetes.

5. Transferències corrents	10.894.000 pessetes.
6. Transferències de capital	68.998.000 pessetes.

TOTAL D'AJUDES I SUBVENCIONS 79.892.000 pessetes.

TOTAL D'INGRESSOS 122.663.000 pessetes.

En referència als Ingressos ordinaris cal destacar en primer lloc que no s'ha produït cap increment de cap impost, de cap taxa, ni de cap preu públic. Respecte al Pressupost de 1.995, aquests ingressos s'han incrementat 19.051.000 pessetes, un 80%. Les causes que han propiciat aquest increment han estat:

3 1er. La racionalització feta l'any 1.996 del sistema tributari municipal, sense que això es tradueixi amb un increment quantitatiu important de la pressió tributària municipal. Bàsicament es varen actualitzar els preus públics i les taxes i situar el tipus de l'Impost sobre Béns Immobles al 0,4%, (tipus mínim obligat per 1.997, quan la mitjana insular aproximadament és del 0,6%). Altres tributs es varen davallar, com les Plus-vàlues per Llei o l'exoneració de les obres d'envasament d'aigüa a l'Impost sobre Construccions.

2on. L'actualització dels cens dels distints tributs.

3er. Major control pel que fa a la recaptació i especialment dels impagats.

4rt. Increment dels ingressos de l'explotació de l'edifici d'aparcaments gràcies a la política, a posta dissenyada, d'abaratiment de preus. Gràcies a ella, cal destacar que el mes de maig de 1.995, moment de les darreres eleccions municipals, el preu del lloguer mensual d'una plaça d'aparcament era de 9.800 pessetes i havia 5 llocs arrendats. Actualment el preu és de 4.800 pessetes mensuals, que baixen a 3.500 pessetes mensual si es manté tot l'any. Al dia d'avui hi ha 66 llocs llogats i s'espera que els propers dies s'arribarà a 72.

A més, cal considerar la possible futura inclusió del ingressos derivats del conveni urbanístic signat amb la propietat de Son Bunyola (40 milions de pessetes per Conveni, i aproximadament uns 40 milions de pessetes més per Llicències d'Obres). Després de l'aprovació definitiva, encara que amb deficiències, de les Normes Subsidiàries i de les converses dels darrers dies amb representants dels distints organismes oficials, cal ésser optimista quant a la seva realització, si bé per un principi de prudència no els vàrem incloure als Pressuposts. Ara bé, la importància real del Conveni signat no és tan el mencionat ingrés, com la protecció del territori, la creació d'un nou model de creixement sostenible i respectuós amb el medi que aquest comporta i la dimensió social del projecte.

Ara bé, la pujada més important és la de les subvencions i ajudes aprovades. Com ja he destacat anteriorment, la seva suma total és de 79.892.000 pessetes, i això no admet comparació amb les de 15.880.000 pessetes. Representa un increment del 403%. Breument, les subvencions són:

1. Participació Tributs Estat	6.600.000 pessetes.
2. Govern Balear -Subvenció. NNSS	2.464.000 pessetes.
3. Altres subvencions CIM.	1.430.000 pessetes.
4. INSALUD	350.000 pessetes.
5. Ministeri de Justícia	50.000 pessetes.

TOTAL SUBVENCIONS CORRENTS 10.894.000 pessetes.

6. Pla d'Obres i Serveis 1996	18.000.000 pessetes.
7. Pla d'Obres i Serveis 1997	35.352.000 pessetes.
8. Subvenció Govern Balear.	12.000.000 pessetes.
9. Interessos Pàrking Govern Balear	2.750.000 pessetes.
10. Remanent programa Leader 1	896.000 pessetes.

TOTAL SUBVENCIONS DE CAPITAL 68.998.000 pessetes.

TOTAL SUBVENCIONS 79.892.000 pessetes.

Durant la primavera s'ha realitzat la 1ª fase del Pla de Sanejament del poble.

A part de les subvencions pressupostades i relacionades anteriorment, a data d'avui podem incloure una altra subvenció ja aprovada de 6.763.520 pessetes corresponent al Pla d'Equipaments Esportius del Consell Insular de Mallorca. D'altra banda, es podran incloure amb tota probabilitat dues subvencions més els propers dies (estaven pendents de l'aprovació d'aquest pressupost precisament). La primera, corresponent al Pla Mirall del Govern Balear, de 12.506.965 pessetes i una segona de 2.812.500 pessetes del Consell Insular de Mallorca per a la recuperació de camins rurals.

Tenint en compte aquestes darreres, les subvencions a dia d'avui sumen 101.974.985 pessetes.

Les despeses les podem agrupar de la següent manera:

1. Administració i serveis generals	27.793.450 pessetes.
2. Cultura i esports	5.797.000 pessetes.
3. Conservació i manteniment	6.037.500 pessetes.
4. Despesa financera	4.250.000 pessetes.
5. Transferències a administracions	5.141.100 pessetes.
6. Subvencions malvasia	100.000 pessetes.
7. Inversions	73.543.950 pessetes.

S'ha regularitzat l'explotació de la peixateria. També s'hi han realitzat obres per adequar-la sanitàriament.

L'apartat d'administració i serveis generals inclou les partides de retribució dels òrgans de govern, administració general, acció social, manteniment d'edificis municipals, educació, urbanisme i arquitectura, abastiment d'aigua, etc...

M'agradaria destacar els següents trets:

1er. La plantilla municipal és actualment de 10 persones. Dels 10 llocs de feina n'hi ha 9 d'ocupats, que s'incrementa amb l'ajut d'un jove amb

"prestació social substitutòria" i en podem tenir fins a tres. Es va crear l'estructura mínima necessària per al funcionament de l'Ajuntament, inexistent fins ara, a més del benefici que per a la nostra societat banyalbufarina suposa la creació de llocs de feina.

2on. Donat que continuament dos regidors del *Partido Popular* no són molt afeccionats a assistir a les Sessions Plenaries, probablement tindrem un superàvit a la partida de retribucions dels regidors.

La partida de cultura i esports és la que més s'ha incrementat respecte al darrer pressupost aprovat. Aquest increment és d'un 340% i representa el 5% del pressupost total. Destaquem que les Festes Populares són gratuïtes llevat del teatre i també el Festival de Música Clàssica.

La despesa financera es compon dels interessos d'endeutaments, la part dels tributs municipals recaptats pel Govern Balear que aquest es queda. Cal destacar:

1er. L'endeutament que provoca la càrrega financera prové d'anys anteriors, bàsicament del crèdit per a finançar l'edifici d'aparcaments. L'equip de Govern d'Independents per Banyalbufar no ha generat cap endeutament, tot el contrari, l'ha reduït no solament amortitzant les quotes corresponents del préstec, sinó també pagant altres deutes pendents, com els 2,5 milions aproximadament de la Seguretat Social dels funcionaris dels anys 1992 i 1993 (anys de construcció del Pàrquing).

2on. S'ha renegociat el mencionat crèdit, ampliant el període de amortització i adequant-lo a les disponibilitats municipals reals.

Les transferències corrents corresponen bàsicament a dues partides:

1er. Una multa de 641.100 pessetes del Govern Balear corresponent a errades a la liquidació del Cànon d'Aigüa dels anys 1994 i 1995.

2on. Aportació a la Mancomunitat de Tramuntana corresponent a la recollida de fems i de la prestació de serveis socials. L'import d'aquesta partida és de 4.500.000 pessetes, que representa una disminució de 926.000, un 21% respecte al Pressupost per recollida de fems de 1995.

Ara bé, la partida que més destaca són les inversions. Les inversions sumen 73.543.950 pessetes, suposen el 60% del total i un increment del 403% respecte a 1995. Aquest important esforç inversor només ha estat possible gràcies a les subvencions aconseguides. No ha estat necessària la contribució econòmica dels banyalbufarins mitjançant contribucions especials o altres mecanismes. Si es tenen en compte les subvencions anteriorment relacionades i no incloses al pressupost, les inversions reals pugen a 95.098.885 pessetes. Les principals són:

1. Soterrament de cablejat. Primera Fase (Pla Mirall) . . .	19.294.485 pts.
2. Clavegueram. Primera Fase (Pla d'Obres i Serveis) . . .	20.000.000 pts.
3. Clavegueram.Segona Fase (Pla d'Obres i Serveis)	40.000.000 pts.
4. Tancament de la pista poliesportiva i millora dels vestidors (Pla d'equipaments esportius)	8.454.400 pts.
5. Recuperació camí de sa Font: des de sa Font de la Vila fins a Son Senutges	3.750.000 pts.
6. Redacció de projectes	3.000.000 pts.
7. Millora de la Peixeteria municipal	600.000 pts.

En definitiva, creim que es tracta d'un bon Pressupost Municipal. Si bé part d'ell ja s'ha executat o està en marxa, només ens queda tenir seny, salut, humor i força per arribar fins al cap.

Com a cloenda d'aquest escrit voldria relatar dues anècdotes sucoses, que tenen a veure amb les finances de l'Ajuntament presidit pels Independents per Banyalbufar-PSM.

Pocs dies abans de les eleccions autonòmiques i municipals del maig de 1995, un destacat membre del de nostre partit va escoltar una conversa molt interessant entre un candidat del PP i un simpatitzant seu.

-Mentre noltros celebrem es tancament de sa campanya electoral amb un dinar de sopes de peix, "aquests" només tenen doblers èr fer una berenada de gelat i ensaimada.

-No tenen dobler ni en tendran mai -contestà l'altre.

No trobau que hi ha formes més imaginatives per obtenir ajuda que la de tocar al Sr. Cañellas (que ara està pendent de judici, tot sigui dit)?

Si la partida d'acció social no és més alta, és perquè l'Associació de Persones majors no va acceptar la col·laboració oferta per l'actual Equip de Govern.

- No volem sebre res d'aquest Ajuntament -fou el seu comentari.

El pressupost municipal per a 1997 ascendeix a 122,7 milions de pessetes

La mola de Planícia
Gaspar Valero i Martí

Itinerari

Banyalbufar - Son Sanutges - L'Arboçar - Els Aljubets - Mola de Planícia - Els Aljubets - Pas de la Mola - Cases de Planícia - Cases del Rafal - Banyalbufar.

Horari

	Banyalbufar
25 min.	Son Sanutges
20 min.	L'Arboçar
1h 05 min.	Els Aljubets
30 min.	Cim de la mola de Planícia
25 min.	Els Aljubets
20 min.	Pas de la Mola
20 min.	Cases de Planícia
30 min.	Cases del Rafal
20 min.	Banyalbufar

TOTAL: 4 h. 15 min. (Temps aproximat de marxa, sense les aturades)

Orientacions de camí

Partim de la plaça de Banyalbufar. Pujam pel camí de la font de la Vila, que coincideix amb la part final del camí del Correu i amb el carrer de Jeroni Albertí. Més amunt, a la dreta deixam Can Vives i, cinc minuts més amunt, es Verdagner, també a la dreta. La vista s'eixampla pels costers de marjades. Aproximadament a un quart d'hora de camí de Banyalbufar, delatada per un conjunt de tres safareigs que apareixen a l'esquerra, arribam vora la font de la Vila, situada a la dreta del camí, vora el torrent del Comellar dels Llims, que s'estimba cap al nord. Uns deu minuts més amunt, a la dreta apareixen els efectes de la pedrera de Son Sanutges, amb un gran forat fet al coster de la muntanya; tres revolts de pujada més amunt ens deixen en la cruïlla de Son Sanutges

En aquest important entreforc, cap a l'esquerra tenim el camí que davalla per Son Creus cap a la carretera C-710; recte, lleugerament a la dreta, continua el camí del Correu; cap a la dreta es dirigeix el camí de la nostra ruta, cap a l'Arboçar. En aquest mateix punt, just a la dreta, rere un brançal de marès, ens queden les restes del que fou la pedrera de Son Sanutges. Encara s'hi veuen engranatges i paraments de l'antiga factoria. Des de la cruïlla de la pedrera, pel camí de l'Arboçar, arribam totd'una a les cases de Son Sanutges.

Les cases de Son Sanutges

El bloc principal de les cases, a la dreta de la façana, té alçat de tres plantes; el portal forà és d'arc rodó, amb restes de dovelles, amb contraforts laterals, segurament afegits amb posterioritat a l'aixecament de l'edifici; en el contrafort de la dreta, s'hi situa un finestró, i vora el de l'esquerra hi ha una piqueta de pedra viva. En el primer pis hi ha dues finestres amb ampit, mentre que en el segon pis les dues finestres són llises. El bloc de l'esquerra, més rústic, té alçat de dues plantes i mostra un portal de llinda de fusta, amb una finestra a l'esquerra, amb un esvoranc que amenaça ruïna; en el primer pis hi ha dues finestres, la de l'esquerra amb ampit; a l'interior d'aquest bloc, el segon aiguavés es dedicava a establa, i conté menjadores.

Continuam cap a les cases de l'Arboçar, per un camí de carro, planer; ens envolten pins i oliveres. A uns cinc minuts de Son Sanutges passam un xaragall, amb un lleuger revolt a la dreta i, dos minuts més endavant, passam la barrera metàl·lica de l'Arboçar. El camí es manté planer malgrat el desnivell de la dreta, salvat amb un marge de sosteniment. A uns sis minuts de la barrera, a la dreta apareix el primer d'una sèrie de cinc xalets o cases fetes molt recentment. Just després, arribam a les cases de l'Arboçar, a l'esquerra del camí.

Les cases de l'Arboçar

Tenen alçat de dues plantes, amb la façana orientada a ponent. El portal principal és de llinda, amb una finestra a l'esquerra i una altra a la dreta; el primer pis mostra tres finestres. A la dreta, hi ha un altre portal de llinda, que correspon a la tafona, amb una finestra al primer pis; més a la dreta, hi ha una escaleta exterior, de deu graons i amb un portalet de llinda al capdamunt; acaba la façana amb una portassa, amb un titler davant la carrera.

De les cases de l'Arboçar continuam inicialment pel camí de Planícia. Cinc minuts més endavant arribam a l'altura d'un altre xalet nou, a la dreta, i a l'esquerra parteix el camí que puja a la mola de Planícia. Voltam pel camí de l'esquerra, en pujada cap a la Mola. Inicialment és una pista nova que, quatre minuts més endavant, enllaça amb el camí vell, vora un portell esbaldregat a la dreta, que deixa pas a l'alzinar. El camí continua en certa tendència a l'esquerra, però alguns metres després, en una cruïlla, volta a la dreta. Immediatament, en una nova bifurcació, voltam a l'esquerra. Dos minuts més endavant, un altre entreforc ens obliga avoltar cap a la dreta. Deixam de banda un camí a l'esquerra i la nostra via avança per un alzinar espès, amb xiprell, mates i olivella, convertida en camí de carboner que puja suaument; aviat el camí descriu un revolt a l'esquerra i un altre a la dreta. Cinc o sis minuts més endavant, arribam a un ranxo de carboners, amb rotlle de sitja, forn de pa i, a la dreta, una barraca i un forn de calç. Després d'un revoltet a l'esquerra i un altre a la dreta, a uns cinc

La Mola de Planícia omnipresent al poble

minuts del ranxo, arribam a un collet, que constitueix una miranda natural. A la dreta deixam una bassa i, dos revolts més amunt, arribam a un altre coll, amb un revolt tancat cap a l'esquerra. Dos minuts més endavant, a la dreta remarcam un forn de calç que conserva la portalada; poc després, la vista s'obre cap a la dreta vers la punta de Son Serralta i la mola de l'Esclop. En una zona on abunden els rotlles de sitja, a vuit o nou minuts del forn de calç, arribam a la cruïlla del pas de la Mola, cap a la dreta, per on davallarem després de fer el cim. A la vora hi ha un forn de calç i un rotlle de sitja i, just després, arribam a les ruïnes d'una casa, amb una bassa amb restes de coberta al costat. El camí passa vora la bassa i després volta a la dreta. Alguns revolts en pujada ens deixen a l'altura d'un collet i, quatre minuts després, arribam als Aljubets.

Els Aljubets

Els Aljubets són una interessant mostra del sistema hidràulic tradicional. La construcció té planta rectangular, lleugerament trapezoidal, de 13'70 m de llargada per 5'25 d'amplada en la part posterior (sud) i 6'30m d'amplada en la part anterior (nord); l'altura oscil·la entre 1 m i 1'70m i mostra un alçat exterior atalussat. L'estructura interior presenta una divisió en dues parts longitudinals que defineix el que són dos dipòsits d'aigua diferenciats: el de la dreta constitueix una bassa que servia per a abeurada del bestiar, mentre que el de l'esquerra és un aljub que es destinava a l'ús humà. La bassa mostra una obertura d'arc rodó, situada 1'30m més endins que la vertical de l'aljub, distància marcada exteriorment per una paret, a la dreta; el sòl de la zona d'accés és rost per permetre l'acostament a l'aigua, i la coberta és de volta de canó. La part de l'aljub presenta en la part frontal una obertura quadrada, amb la llinda que mostra la data de 1882, molt esborrada; la coberta interior també és de volta de canó. La part superior o coberta exterior té pedreny a manera de reble i, en la part de l'aljub, hi ha una obertura o boca de secció quadrada, sense coll, de 55 per 55 cm.

Partim dels Aljubets cap al cim de la Mola, en tendència cap a l'esquerra, vers l'est, per una zona amb espès alzinar. Alguns metres després de la partida, el camí es consolida cap a la dreta, en forma de rampa en pujada que es converteix en una ziga-zaga o conjunt de revolts curts, a manera de caragol. Al final dels revolts, continuam cap a l'esquerra, deixant de banda un tirany a la dreta, que va cap als Puntals. Dos minuts més endavant, deixam a la dreta el camí que davalla a la vall de Superna, i continuam en línia recta, cap al nord-est, per la contrada plana i alterosa d'alzinar que separa els Puntals de Planícia de la Mola de Planícia.

A uns deu minuts d'anar per aquest coll summital, encara entre alzines, el camí comença a encarar la pujada definitiva a la Mola, amb alguns revoltets que discorren per una cometa estreta. Aviat passam vora un ranxo de carboner, amb un rotlle de sitja, una barraca i una bassa de planta circular. Més amunt torbam altres rotlles de sitja, mentre que a la nostra dreta observam el segon cim de la Mola, ja que realment és una muntanya bicéfala. A uns cinc minuts de la bassa circular, arribam a un entreforc de camins, punt on anam per l'esquerra. Després d'un revolt a l'esquerra i de passar alguns rotlles de sitja i una barraca que conserva en part l'armaçó, avançam sobre roques els darrers metres que ens deixem al cim de la Mola, vora l'indret denominat els Teixos. En arribar, vora el vèrtex, hi veurem una destartalada caseta de vigilància contra incendis.

Davallam del cim de la Mola pel mateix camí de pujada, cap al coll que separa la Mola dels Puntals, des d'on continuam el descens pel caragol i arribam als Aljubets. Dotze o tretze minuts més avall arribam a la casa en ruïnes de la bassa. Aquí hem de posar atenció, perquè alguns metres més endavant, passat el forn de calç de l'esquerra del camí, hem d'abandonar la via ampla i ens desviam per l'esquerra, cap al pas de la Mola. Per un tirany que davalla entre alzines, entram en una coma ombrívola, amb rotlles de sitja. A uns vuit minuts del nou camí, arribam al que pròpiament és el pas de la Mola, una gorja entre parets rocoses. Al final del pas, notam les restes d'una barrera de fusta que ens obren el coster en davallada; el sender agafa una lleugera tendència cap a l'esquerra, amb un penyal isolat que destaca per la nostra dreta. Uns sis minuts després del pas, arribam a un rotlle de sitja, rere el qual apareix un camí ample que prové de la part del Putxet. Agafam el camí cap a la dreta, en direcció a les cases de Planícia. Després d'un revolt a l'esquerra, trobam també a l'esquerra una bassa, a manera de pica amb graons. Just després, enllaçam amb un camí més important, que també agafam cap a la dreta. Dos minuts més endavant passam un portell, amb la paret de la dreta en diagonal i amb la de l'esquerra solcada per una canaleta, notam que al sòl hi ha restes d'empedrat. Tres minuts més avall, vora una gran alzina, hi ha el portell de les cases de Planícia, amb barrera de fusta. Hi arribam per la part posterior, amb un gran safareig a l'esquerra i uns sestadors a la dreta. Dues barreretes més ens deixen en la part final del safareig, on el camí dissenya tres revolts en davallada que ens deixen en la carrera de les cases de Planícia, ombrejada per noguers.

Les cases de Planícia

La possessió de Planícia és de les més importants del terme de Banyalbufar. La façana s'orienta al nord, davant una esplanada amb bona vista sobre la mar; el portal forà és un ample arc rebaixat que deixa pas a una clastreta amb la casa dels senyors a la dreta i la dels amoes a l'esquerra. Planícia ha estat al llarg dels segles una gran possessió

olivarera, encara identificable per la gran tafona. En el segle XV era propietat dels Juan de Planícia, dels quals passà a la família Sunyer i d'aquesta als Pueyo i als Rotten, marquesos de Campofranco. Actualment és de la família Balle.

De Planícia, cap a la dreta segons la posició d'arribada, ens dirigim a Banyalbufar pel Rafal. Deixam a l'esquerra el camí asfaltat que va directament a la carretera C-710 i voltam a la dreta, per un camí de carro, ample i planer; a la dreta quede la casa de les collidores i, cinc minuts més endavant, passam una barrera de fusta. Més endavant, passam en davallada un revolt a l'esquerra i un altre a la dreta i, cinc minuts més endavant, arribam a la cruïlla de l'Arboçar, punt on voltam a l'esquerra. Cinc minuts més endavant, arribam a l'entreforc de la font del Garbell; deixam el camí de la font a l'esquerra i voltam a la dreta; el redol d'alzines i pins deixa pas a les oliveres. A uns sis minuts de l'entreforc, arribam a les cases del Rafal, amb una esplanada amb bona vista guarnida per dos lledoners i quatre plàtans. De les cases, destacam el portal rodó, amb un colcador a la dreta, i la torre de defensa, adossada al lateral de l'esquerra.

De les cases del Rafal davallam a Banyalbufar pel camí de ferradura, en direcció nord/nord-est; aviat passam una barrereta de fusta on arrenca una davallada rosta, i en cinc minuts arribam a les primeres marjades, amb un safareig a l'esquerra amb una servera. El rost s'accentua i deixam a la dreta la casa de sa Costa i, a l'esquerra, na Revolta. En tendència cap a la dreta, passam alguns safareigs de grans dimensions i arribam a la carretera çbanyalbufar-Estellencs, que agafam cap a la dreta. Tres o quatre minuts d'asfalt, durant els quals passam el torrent de Can Fura, ens deixen vora la Baronia de Banyalbufar, i d'aquí arribam a la plaça, amb l'Ajuntament i l'Església, on acabam l'excursió. ■

TASQUES GROLLERES? Jaume Albertí i Albertí.

El foment del bilingüisme dins qualsevol àmbit de la nostra societat mallorquina, em pareix una actitud que cal refutar amb contundència i, sobretot, si prové d'unes institucions que havien de ser la senyera cultural al nostre poble: l'Ajuntament i l'associació Cultural **Bany-Al-Bahar**.

Aquestes línies contra el bilingüisme vénen arran de la publicació del fulletó *Concerts a Banyalbufar 1997* que organitza i presenta com l'any passat **Bany-Al-Bahar**. El programa de concerts s'obri amb la salutació que el regidor de cultura Ramon Mondéjar dirigeix als banyalbufarins i als turistes del poble. La convidada que fa el regidor per assistir als concerts em pareix del tot raonable i, fins i tot, encertada. Ara, el que no entenc és perquè ho fa, a més d'en català, amb castellà, anglès i alemany.

SALUTACIÓ

Un any més l'Ajuntament de Banyalbufar vol fer arribar a tota la gent que gaudeix de l'esperit de la música, dels "CONCERTS A BANYALBUFAR", que des de fa uns anys es vénen celebrant al nostre municipi.

Aquest cicle de concerts que ja comencen a tenir un cert ressò dins l'ambient musical de les illes volem que siguin per tots aquells que ens agrada escoltar la música una pinzellada més que envolti tot el que és el nostre municipi.

Com cada any l'esforç a realitzar és més gran i la tasca que desenvolupam tant l'Associació Cultural Bany-al-Bahar, com l'Ajuntament és més difícil. Per això es d'agrair l'ajuda i el suport que ens donen el Consell Insular de Mallorca, la Parròquia de Banyalbufar, la Fundació Pública de les Balears per a la Música i els hotels del nostre municipi. Sense l'aportació de cada un d'ells seria difícil poder dur endavant aquest esdeveniment.

Erguim els agrada que les obres d'en Mozart, Schubert, Beethoven, Haydn, etc... les gaudixin el màxim nombre d'espectadors possibles. Que tots plegats, els habitants de Banyalbufar i els que vénen a passar una temporada a la nostra vila per descansar, puguem tenir el goig d'escoltar aquesta meravella que és la MÚSICA.

ESTAU TOTS CONVIDATS

Ramon Mondéjar i Coll

Regidor de Cultura de l'Ajuntament de Banyalbufar

Un año más el Ayuntamiento de Banyalbufar quiere ofrecer a todos los que disfrutan del espíritu de la música los "CONCERTS A BANYALBUFAR", que desde hace unos años se vienen celebrando en nuestra localidad.

Queremos que este ciclo de conciertos que ya tienen un cierto reconocimiento dentro del ambiente musical de las islas, sean para todos aquellos a quienes nos gusta escuchar música, una pinzellada más que rodee todo nuestro municipio.

El esfuerzo que tenemos que realizar es cada vez más grande y la tarea que desarrollamos tanto la Asociación Cultural Bany-al-Bahar como el Ayuntamiento es más difícil. Por todo lo cual es de agradecer la ayuda que recibimos por parte del Consell Insular de Mallorca, la Parroquia de Banyalbufar, la Fundación Pública de las Balears por a la Música y los hoteles de nuestro municipio. Sin su aportación sería difícil poder llevar a cabo este acontecimiento.

Este año nos gustaría que las obras de Mozart, Schubert, Beethoven, Haydn etc... las puedan gozar el máximo número de espectadores. Que todos juntos, los habitantes de Banyalbufar y los que vienen a pasar una temporada a nuestro municipio para descansar, podamos disfrutar de esta maravilla que es la MÚSICA.

ESTAIIS TODOS INVITADOS

Once again, The Council of Banyalbufar wants to offer to everyone, who enjoys the spirit of music, the "CONCERTS A BANYALBUFAR" which have been celebrating for the last years.

We want that these concerts, which are important in our Balearic Islands, give us a new vision of our village.

Our effort is big and The Cultural Association Bany-al-Bahar and The Council work hard. So, we want to thank Insular Council of Mallorca, The Parish of Banyalbufar, The Public Foundation of Balearic Islands for the Music and the hotels of our village for their help. We are sure that it would be very difficult to do these Concerts without them.

We would like that Mozart's, Schubert's, Beethoven's, Haydn's works are enjoyed by a lot of spectators. All of us want that the residents of Banyalbufar and the people who come here and stay in this village can enjoy with one of the wonders of the world THE MUSIC.

YOU ARE ALL INVITED

Auch in diesem Jahr möchte die Gemeinde Banyalbufar allen ermöglichen, die "CONCERTS A BANYALBUFAR", die seit einigen Jahren stattfinden, zu genießen. Wir möchten, daß dieser Zyklus von Konzerten, der sich Anerkennung im Musikambiente der Inseln geschaffen hat, allen denen, die gerne Musik hören, den Charme unserer Gemeinde noch etwas erweitert.

Wie üblich, sind die Anstrengungen bei der Verwirklichung und die Arbeiten, die wir ausführen müssen, für die "Kulturgesellschaft Bany-al-Bahar" wie für das Ayuntamiento jährlich schwieriger und größer. Für Ihre Unterstützung danken wir besonders dem "Consell Insular de Mallorca", der Kirchengemeinde Banyalbufar, der "Fundació Pública de les Balears per la Música" und den Hotels unseres Ortes. Ohne ihre Hilfe wäre es schwierig, ein solches Unternehmen durchzuführen.

Wir hoffen, daß in diesem Jahr die Werke von Mozart, Schubert, Beethoven, Haydn, usw. eine größtmögliche Anzahl von begeisterten Zuhörern finden werden. Mögen wir alle gemeinsam, die Bürger Banyalbufar's und diejenigen, die einige Zeit bei uns verbringen, um Erholung zu finden, die wunderbare Welt der Musik genießen.

ALLE SIND HERZLICH EINGELANDEN.

— 3 —

Bé, ja sé que la resposta serà la de sempre: cal que els turistes d'altres països o llengües ens puguin entendre. Però crec que aquesta actitud va contra dels esforços que moltes institucions polítiques i culturals fan per fer possible un ús normal de la nostra llengua. La Normalització Lingüística no és ni passa per realitzar traduccions simultànies en tres idiomes. Ja ens podem queixar que els turistes que ens visiten no s'integren, que no saben ni saludar-te ni donar-te les gràcies amb català. Com pots entendre o integrar-te mínimament dins un poble i una cultura si no saps dir ni bon dia? Evidentment l'ús de les quatre llengües no fa gran cosa perquè els estrangers canviïn d'actitud.

I no vull caure amb el xovinisme. Si jo me'n vaig a altres països intentaré integrar-me culturalment i lingüísticament, sempre i quan no em posin traves quan m'esforci en dir *good morning* i algú em contesti bon dia.

I tot això i més, sense deixar de banda que quan els alemanys llegeixin el programa de concerts en el seu idioma es duran una bona sorpresa quan s'assabentin que cada any la tasca que desenvolupen tant l'associació Cultural **Bany-Al-Bahar**, com l'Ajuntament és més **grollera** (*grober*, en lloc de *grösser*). ■

PREMSA FORANA

Lluís Maicas
Escriptor

Guardador de tot quant document cau a les meves mans, he anat arreplegant, aquests darrers anys, alguns exemplars de cada una de les revistes d'informació local que s'editen a la part forana de Mallorca, moltes de les quals associades al col·lectiu "Premsa Forana". Algunes efímeres i algunes d'una longevitat envejable, de qualitats molt diverses, no només pel que fa al material que empren sinó també, o sobretot, pels seus continguts, totes elles tenen en comú tot un seguit de trets que les fan molt especials i estimades.

Són el pols dels pobles on s'editen, bateguen la seva vida i constitueixen una acta notarial del seu dia a dia. Recullen a les seves pàgines, els esdeveniments quotidians, es fan ressò de les alegries i tristors, conserven tradicions, gloses i malnoms, recuperen imatges de l'avior, estimulen activitats culturals i, en definitiva, escriuen la història. Han mantingut i mantenen encara la llengua viva. Escrites la majoria íntegrament en català han estat, durant anys, les úniques publicacions periòdiques en la nostra llengua. Les que, en temps difícils, han ventat el calliu perquè les cendres no colgassin la flama i l'alè tebe de la paraula fos difusor de l'esperança. Són el bressol de molts dels nostres futurs escriptors. Les seves pàgines, la primera oportunitat que els joves tenen de publicar i que la seva escriptura prengui el vol i agafi una dimensió ben distinta a la petita i miserable mort dels calaixos.

Totes, sense excepció, són fruit de l'esforç i del sacrifici d'unes persones que estimen profundament el seu poble, la nostra terra, la nostra cultura i la nostra llengua. Persones generoses que, malgrat el desànim o la incomprensió, dediquen el temps que roben al lleure, a la son o a la família a tirar endavant un projecte de país. Amb constància i il·lusió treuen al carrer cada número de les seves publicacions, molt sovint posant mà a la butxaca. I el conjunt d'aquestes publicacions forma un corpus encara no ben apreciat, la importància del qual es consolidarà amb el temps. Per tot això i perquè crec sincerament que la tasca que fan és molt important per normalitzar el nostre petit país i consolidar la nostra cultura, és la raó per al qual els vull retre el meu petit, però sentit, intens homenatge. Que no defalleixin. Que vencin les dificultats, perquè la nostra malmesa cultura els necessita.

Publicat a Diari de Balears, 13-III- 1997

ENTREVISTA A XAVIER CANYELLES FERRA

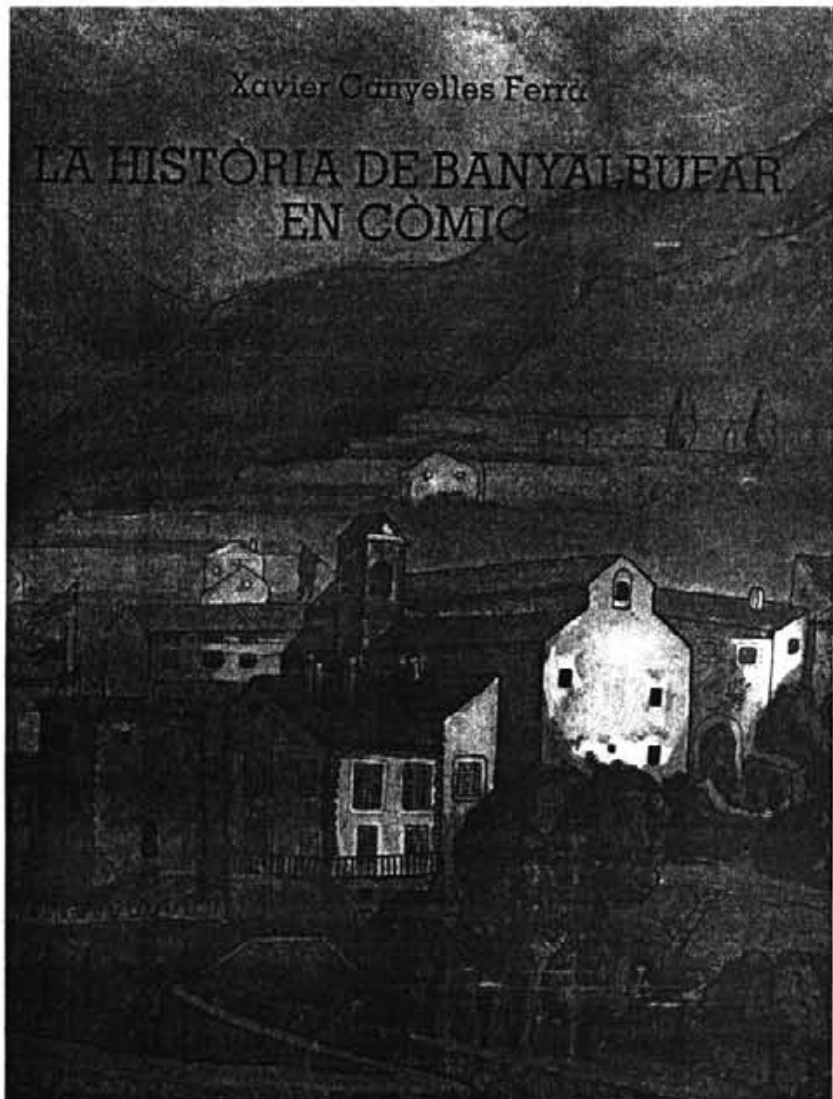
Benet Albertí Genovart

Xavier Canyelles, jove simpàtic i ocurrent, gran amant de la naturalesa i habitual col·laborador de *Ma'jil*, ha dibuixat en còmic la Història de Banyalbufar. Tasca difícil de dur a terme encara que pel que sembla no li ha tremolat el pols a l'hora de dibuixar una cosa tant seriosa com aquesta i donar-li el seu caire personal i humorístic. Llegint i sobre tot mirant l'obra de Xavier un es submergeix de ple en la Història del nostre poble, visualitzant personatges i fets llunyans o més propers al nostre temps, desdramatitzant conflictes, i sempre des d'una posició irònica i divertida. L'autor, des d'aquesta posició privilegiada d'espectador del passat i sabedor de totes les possibilitats que dona el llenguatge comunicatiu del còmic, ens dibuixa al llarg de gairebé 77 pàgines tota la Història de Banyalbufar en base a una documentació rigorosament històrica. Tot plegat fa d'aquesta creació una obra d'abast general i per a tots els públics, des dels més petits fins als més grans.

Xavier estudia ara il·lustració científica a l'Escola d'Art de Palma i hem anat a parlar amb ell sobre el còmic. Estam al menjador de ca seva i ens comença a contar des del procés de gestació del còmic i acabam l'entrevista amb temes més generals sobre Banyalbufar.

¿Com va sorgir la idea de fer un còmic sobre la Història de Banyalbufar?

Bé això, al principi, amb totes les activitats que organitzava l'associació cultural Bany-al-bahar em donava compta que la gent tenia molt d'interès per la història de Banyalbufar i vaig tenir la idea, en principi molt abstracte, de fer una cosa d'aquest estil, que podia ser una pel·lícula, un còmic o lo que fós però era una idea molt primària i no m'atrevia a fer-ho. També arran del llibre que va treure en Jaume vaig pensar més a dur-ho a terme i el mateix estiu ho vaig comentar d'una manera global a n'en Migue, a veure si ho fèiem. Jo pensava fer com un fanzine, fer fotocòpies i repartir-ho però un bon dia passava en Paco i en Ramón Mondéjar i li vàrem dir a veure que li pareixia fer la Història de Banyalbufar en tebeo en

pla de broma però li va agradar tant la idea que ens vàrem citar al local de sa Canal Nova. Va venir en Jaume, en Paco i en Migue. En Paco va dir que ho volia ben editat i que l'associació posaria tots els mitjans econòmics i en Jaume se va oferir a proporcionar documentació històrica i en Migue també ajudaria perquè ell feia la mili. Després d'un parell de vicisituds i retards, lo que és el còs del tebeo és a partir de lo que me vareu donar voltros, també el llibre d'en Jaume i en tres mesos, ràpidament, ho vaig fer. Vaig fer molta via perquè em pensava que sortiria per l'estiu però no va ser fins aquest juny en que va sortir perquè no arribaven els duros. L'imprenta ho va imprimir però s'enquadrava a Barcelona i va arribar d'allà el mes de maig i ja està.

¿Quin ha estat el procés d'el·laboració del còmic fins al resultat final?

Al còmic hi ha molts processos però en aquest concret el procés va ser primer llegir els treballs científics que me varen donar, després subratllar o destacar el més important, després treure els personatges i en haver fet tot això fer una combinació de tot, classificat per segles, i fer la distribució pàgina per pàgina. Fer un esboç i treure un guió de tants d'anys és molt difícil. En tot tebeo, d'una vinyeta a l'altre hi ha una continuació. Aquí hi ha continuació però d'una vinyeta a l'altre pentura han passat deu anys i clar, se veu fragmentat com a sketches. Una vegada que tens la pàgina la passes a net. Hi ha que tenir imaginació per treure els personatges però a partir dels segles XIX i XX, amb l'aparició de la fotografia ja hem basava en algunes fotos.

¿Quin període històric t'ha resultat més entretingut dibuixar?

L'Edat Mitja perquè és més tipus de pel·lícula. De l'edat primitiva i dels romans tenim molt poca cosa i de l'època actual no saps com enfocar-ho perquè tothom ho coneix i tens por a equivocar-te totalment. Però els segles XIII-XVI, lo que va fer en Jaume i en Ramón, és el més important perquè és lo que va fer que Banyalbufar sigui així, amb els musulmans i després els cristians. També l'Edat Mitja inspira moltíssim, amb els pirates, les banderes i trompetes, és genial.

¿I quin és el fet concret històric que t'ha cridat més l'atenció?

Seria difícil però tal vegada la construcció de la nova església. Estaven apurats que els destruïssin l'església i de sobte se varen gastar molts doblers i tot el poble va col·laborar i això no ha tornat a passar per fer un edifici tant important.

¿Quans exemplars s'han editat i com va la venda?

S'han imprès mil exemplars i sé que és la llibreria Totem la que s'encarrega de repartir el còmic per dins Palma. A la Fira del Llibre va tenir bastant d'èxit. Supòs que eren banyalbufarins que passaven per allà i ho compraven perquè a la gent de Palma ja no li interessa tant.

El dia de la inauguració en varen regalar molts

Això de regalar-lo als batles antics és un poquet doi perquè també podien regalar-ne als parents dels barons i a molta de gent més. També no sé quans d'exemplars se varen vendre però jo me vaig cansar de firmar. Jo volia berenar i tothom se va pegar un banquet i jo firmant, firmant, me vaig trobar la taula buida.

¿D'on te vé l'afició per dibuixar?

Diuen que com tot neixes predisposat per una cosa. De petit ja tenia instint per dibuixar, agafava paper i plastidecort i me passava hores dibuixant. Vaig començar a dibuixar seriosament als dos anys però aquesta predisposició innata naturalment s'ha de treballar, s'ha d'el·laborar. Ara fa dos anys vaig començar els estudis d'il·lustració científica, anatomia d'animals, plantes, a l'escola d'Art. De còmic normalment no en faig.

¿Quin tipus de còmic t'agrada més?

A mi personalment m'agraden els clàssics, com en Conan i altres superherois. Els de línia clara també són bons però m'agraden més els realistes que són més complicats. Hi ha en Puzema, americà, que dibuixa en Conan, un dels meus ídols. Agafa la pàgina en blanc i, directament, sense fer esboç dibuixa la pàgina amb plometa i fa tot el montatge. En Bolan dibuixa molta cosa d'en Batman que és un dels meus personatges favorits i per jo és un dels millors dibuixants. Altres dibuixants són en Mazzucheli que fa el personatge del Dimoni Roig i en Frank Frezeta que és del TBO. Aquest darrer fa més il·lustració ja que fa les portades dels superherois a l'oli, amb dragons i altres temes de tipus fantàstic, que són genials. Després hi ha en Moebius que ha fet feina per pel·lícules com Alien el octavo pasajero o n'Uderzo que és l'autor d'Astérix. En Titin no m'agrada però és un clàssic.

Deixant de banda el tema del còmic, ¿Qué opines de la religió?

En general, és una cosa molt present a totes les cultures, a totes les èpoques. Tal vegada és una invenció dels homes necessària per poder dur a terme la vida, que és molt dura, i fer front a la mort que és inevitable. Per això s'han d'inventar uns Deuses que són com un medicament que els humans necessiten.

Dones

Són l'altre cara d'una moneda que se diu ésser humà.

Política local

Jo, el principal error que fan els que comanden ara és que se fiquen massa amb el que va fer l'anterior consistori. Haurien de respectar o olvidar el que feren, bé o malament això no ho vull dir, i lluitar per fer les coses el millor possible.

Banyalbufarins residents i no residents

Hi ha gent empadronada i no viu per res al poble. N'hi ha que no están empadronats com és el meu cas i en canvi hi anam bastant pels caps de setmana. En quant als residents, els qui hi viuen, hi ha un percentatge elevat que s'aixequen prest, s'en van a Palma a fer feina i tornen l'horabaixa o el vespre. El meu veïnat torna a les deu. Si això és viure jo no m'ho crec. Jo trob que la gent que viu a Banyalbufar és gent jubilada i que té la vida solucionada. Joves que fan feina de picapedrers, estic segur que si poguessin fer un altre cosa la farien. Altres famílies que han quedat perquè en el seu moment no varen tenir l'oportunitat d'anar-s'en.

Associacions culturals

Bé, en principi és bó, però un poble tant petit que tot és polèmic, que fagis el que fagis tothom ho embulla, és problemàtic. Dur a terme una associació i desenvolupar-la és molt difícil a un poble amb un nivell cultural baix. Sempre són els mateixos que se mouen i fan coses. Jo record quan va sortir Bany-Al-Bahar que hi va haver polèmica a nivell polític, ara ja no, però aquesta associació està molt bé perquè és totalment apolítica, i si no fós per ella els concerts d'estiu no se farien. L'altre associació ja és un camp diferent, jo hi veig certes coses polítiques de més relació amb l'ajuntament, no tant cultural i se preocupa un poc massa del tema de la cala que per jo no té solució. Quan va sortir Amics de Banyalbufar, un dia vaig entrar al forn i vaig veure un cartell seu i me pensava que era una broma. Però és un fet positiu. Després Ma'jil, que primerament estava fet en fotocòpies feta per joves, ho varen agafar gent més gran i se va crear com una associació i és una de les millors revistes de la Part Forana [Gràcies Xavier!, Olé tu salero!], i crec que és molt polèmica, les associacions estan per enmig però en general crec que és molt bó.

Hotel de superluxe a Son Bunyola

Sempre que es respecti el medi natural poden fer el que vulguin. És millor un hotel amb gent resident fent feina i amb turisme que no la casa vella i mal esbucada. Els alemans ho compren tot però s'en cuiden de les finques millor que noltros.

Gent jubilada

Realment són els únics residents del poble i els únics que fan poble perquè hi són sempre. La majoria té un nivell intel·lectual baix. Vull dir que no se pot dialogar amb ells, amb molts de joves tampoc, però bé, si aquestes persones s'anassin de Banyalbufar encara seria més poble fantasma que ara.

BANYALBUFAR I L'ARXIDUC (II) *Benet Albertí Genovart*

El tom V de l'obra de l'arxiduc (Ed. Sa Nostra) està dedicat a la Mallorca agrícola. Les dades que s'exposen parteixen d'un registre de propietat, l'amillament, que a Banyalbufar es va realitzar el 1863. Segons aquest, la superfície total del terme era de 1781 hectàrees i 82 àrees, distribuïdes en 317 finques amb 137 propietaris de terres, cases i bestiar residents a Banyalbufar. El nombre de propietaris no residents, fonamentalment l'aristocràcia terratinent que residia a Palma, era de 27.

En quant a l'extensió de les finques, Banyalbufar era una municipi clarament latifundista. El 87% de tot el terme municipal estava en mans de 10 propietaris. En canvi, la terra de regadiu entorn del poble estava fragmentada en petites finques propietat dels pagesos banyalbufarins. Les 10 possessions o predis més grans sumaven un total de 1.561 hectàrees i eren: Planícia, del marquès de Campofranco (484 ha); Son Valentí, de Joan Burgues Zaforteza (295 ha); Son Bunyola, de Josep Quint Zaforteza (273 ha); s'Arboçar, de Julio O'Neill (224 ha); Son Coll, de Joan Palou (96 ha); Son Sanutges, de Bartomeu Bauzá (59 ha); Son Balaguer, de Joan Burgues Zaforteza (49 ha); sa Baronia, de Ferran Cotoner (34 ha); Son Bujosa, de Gabriel Bisàñez (34 ha); i Son Creus, de Francesc Aguiló (13 ha).

VISTA POR ENCIMA DE SA PUNTA DE S'ÀLIGA

El valor de les finques del poble segons el seu cultiu principal i qualitat de sòl sempre era inferior a la mitja de la resta de Mallorca amb l'excepció de les vinyes que a Banyalbufar tenien un valor molt superior. Segons les dades que proporciona l'arxiduc observam com el valor d'una hectàrea d'oliverar de primera classe a Banyalbufar era de 12.500 reals mentre que la mitja de Mallorca era de 13.702. El mateix cas era dels ametlers i figueres, 9.500 reals per 19.094 de mitja, i pels garrovers, 6.000 reals per 6.944 de mitja. Per contra, la qualitat dels vins superiors que es cultivaven al poble queda palesa amb les següents xifres: una hectàrea de vinya de primera classe a Banyalbufar valia 70.000 reals per els 13.973 reals de mitja a Mallorca. La tònica dels valors inferiors però, segueix en la resta de cultius com els de secà, regadiu i bosc.

L'extensió dels cultius es distribuïa de la següent manera: les terres de regadiu ocupaven 46 hectàrees i 70 àrees, de les que 33'74 corresponien al cultiu d'hortalises i 12'96 al d'arbres fruiters. El total de secà produïu era de 1.359 hectàrees i 36 àrees. D'aquestes, 45'28 eren de cereals i lleguminoses, 321'6 eren d'oliveres, 45'28 de garrovers, 27'53 de vinyes, 436'13 d'alzinar, 191'25 de pinar i 292'83 de garriga. Per tant, i deixant de banda l'extensió dels diferents tipus de bosc, el cultiu més important en extensió a Banyalbufar era el de l'olivera amb 321'6 hectàrees.

A continuació exposarem la producció i rendiment que s'obtenien dels cultius més importants al poble. De la producció anual d'oli s'obtenia una mitja de 38.822 litres amb un rendiment de 120 litres per hectàrea, rendiment aquest una mica superior al de tota l'illa que era de 117 litres per hectàrea. En quant al cultiu de la vinya, es produïen 4.523 litres de mitja anualment, amb un rendiment de 164 litres per hectàrea. Aquest cultiu però, havia davallat molt en importància respecte del començament del segle XIX per les diferents plagues que afectaren a les vinyes. Per el cultiu d'hortalises a la zona de regadiu destaca l'altíssim rendiment que s'extreïa a Banyalbufar, molt per damunt de la mitja de Mallorca. Hi havia una producció anual de 119.414 kilograms d'hortalisa, amb un rendiment de 18.687 kilograms per hectàrea que contrastaven amb els 8.229 kilograms per hectàrea que s'obtenia en el conjunt de l'illa.

Per acabar aquest article de les dades agràries de Banyalbufar, farem una referència al cens del bestiar d'aquests anys que estava format per 1 cavall, 72 mules, 40 ases, 273 ovelles, 21 cabres i 253 porcs. Els animals sacrificats cada any per el consum eren 74 xots i 160 porcs. (continuarà...). ■

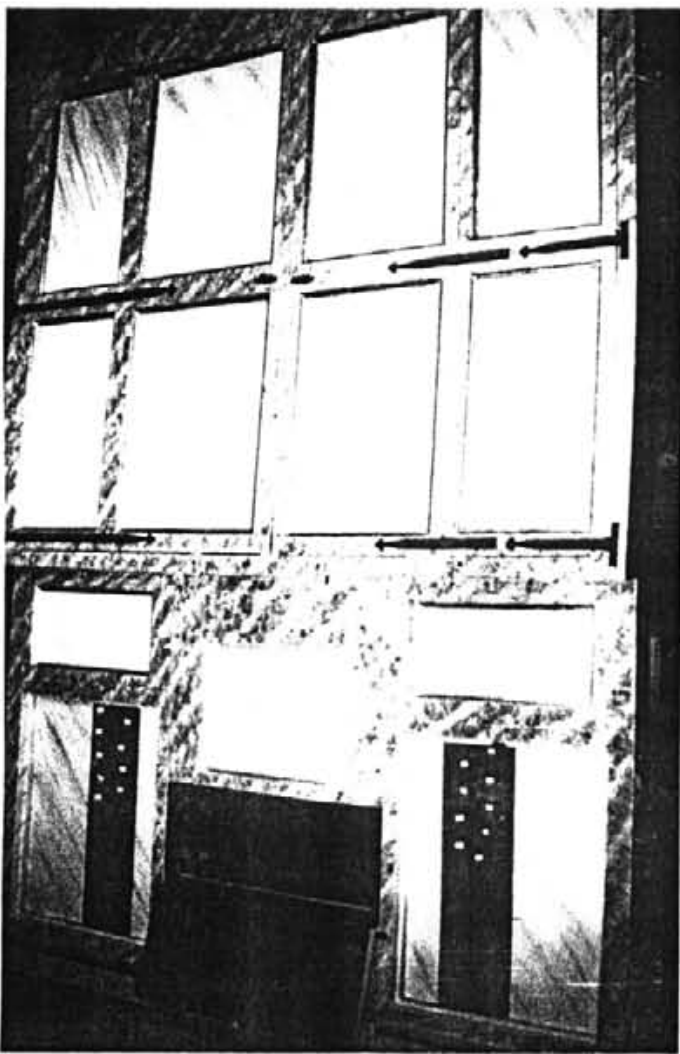
ALGUNES DADES SOBRE L'ORGUE DE BANYALBUFAR

Baltasar Morey i Carbonell

Abans que tot voldria recordar la presència a l'església de Banyalbufar d'un orgue petit anterior a l'actual.

Les darreres visites pastorals del segle XVIII dels Bisbes de Mallorca, Mons. Pedro Rubio y Herrero (1778-1794) i Mons. Bernat Nadal i Crespí (1795-1818), els anys 1788 i 1798 respectivament, no parlen de la seva existència.

La confirma el testament del Sr. Bernat Font i Pizà, subdelegat de la Reial Intendència a la Vila, fet el 8 de juliol de 1817. Segons ell no hi havia ningú que sabés tocar l'orgue. Per aquest fi deixa 18 lliures cada any, com a gratificació al qui el tocaria: "... i residís algun en dita vila així eclesiàstic com secular, que sàpiga tocar l'orgue (2). Per ventura feia poc que s'havia instal·lat a principis del segle XIX o aleshores no hi havia organista titular?

L'orgue és un instrument de finals del segle XVIII. Possiblement el podriem atribuir als Caimaris.

Aquest orgue, que creiem senzillament senzill, fou a parar a l'església vicarial de Galilea, el 13 de juliol de 1851 (3). Quedà consignada l'any següent de 1852, a l'arqueig de Banyalbufar, l'entrada de 30 lliures, producte de la venda de l'orgue antic, per manament del Governador eclesiàstic, Mn. Josep Amengual i Hernández (1785-1852)(4), Ardiaca de la Seu i darrer posseïdor del lloc de Punxuat d'Algaida, que havia exercit de vicari *in capite* (el segon) de Galilea.

Aquest orgue fou substituït per l'actual, obra de Julià Munar, els anys 1876-1877. Jaume Pujol afegeix que s'instal·là "amb peces que procedien del convent de Santo Domingo de Ciutat".

Esbrinem els inicis del nostre orgue i del seu autor. L'orgue de Banyalbufar és certament el que presidia la capella sumptuosa de Nostra Senyora del Roser, petita església aferrada al temple gòtic del reial Convent Dominicà de sant Domingo de Ciutat, enderrocat per la Desamortització iniqua de Mendizàbal l'any 1837.

Fins ara trobam l'existència de tres orgues al temple conventual: el primer, el monumental de Jordi Bosch, avui a l'església de Santanyi; el segon, el nostre de Banyalbufar, de la capella esmentada del Roser; i el tercer, un altre de petit que estava instal·lat fa anys al cor de l'església camperola del Santuari Marià de la Consolació de la vila de Sant Joan. Segurament seria el del cor dominicà.

El pare Tomàs Febrer, dominicà i historiador del Convent, en la seva obra inèdita del segle XVIII, custodiada a l'Arxiu Diocesà: *Historia de las Grandezas del real Convento de Sto. Domingo, orden de Predicadores de Palma, en la Ciutat de Mallorca*, quan descriu la capella indicvada, no menciona aquest orgue. Jovellanos, Furió i Piferrer-Quadrado, entre altres, tampoc en parlen. Certament el suposen.

Aquest orgue s'anomena menor a la comunicació de cessió a Banyalbufar el 23 de juliol de 1847: *El órgano menor de la Iglesia, suprimido convento de Dominicos de la capilla de Nuestra Señora del Rosario*. Evidentment en relació al monumental i a l'altre petit al cor.

Sempre s'havia dit per tradició oral a Banyalbufar que era d'En Jordi Bosch. No constava documentalment. La raó màxima era que procedia de Sant Domingo de Ciutat. Per les característiques pròpies de l'instrument i època, no es pot admetre. Antoni Mulet, especialitzat en orgues històrics, creu que l'instrument és de finals del segle XVIII. Possiblement el podríem atribuir als Cairaris.

Un col·laborador del restaurador Grenzing nivellant les tecles (1994)

Aquest orgue havia estat cedit per l'esmentat Mn. Josep Amengual, aleshores Governador Eclesiàstic de Mallorca, a la reial casa de Minyones Orfes de Ciutat. Per mor de la seva grandària, del lloc reduït de què disposaven i els costos elevats que duria la seva adaptació, la Junta Protectora de la Casa desistí de la col·locació a la seva església.

Llavors el ciutadà Mn. Francesc Ramonell i Dols (1817-1877), zelós vicari *in capite* de Banyalbufar, que per espai de trenta anys es desteixinà per la restauració esplendorosa del temple i del culte litúrgic (6), demanà l'any 1847 en nom propi i de la feligresia a l'indicat Governador la cessió de l'orgue per a l'església de Banyalbufar: *Ciertamente (esta iglesia) es pobre en todo el rigor de la palabra y acaso de las más pobres de la isla...carece de órgano...*

Es donava la circumstància favorable que Mn. Ramonell era dominic exclaustat. Sempre es presentà amb aquest títol honorós. Coneixia bé l'orgue perquè era frare corista de sant Domingo de Ciutat l'any de l'exclaustració de 1835. Obtinguda la renúncia de la Junta Protectora de les Minyones, el Governador el cedia a la Vicaria de Banyalbufar el 23 de juliol der 1847

Abans del 19 de juliol, Mn. Francesc s'havia posat d'acord amb l'Ajuntament de la Vila. Aquest es comprometé de paraula a pagar tots els costos que comportaria el trasllat i la col·locació. Malauradament després no complí els pactes establerts. Els costos pujaren fins a 228 lliures. El mestre fuster, Antoni Mora, es cuidà de tot. Es feren les manxes noves. Desls feels de Banyalbufar s'arreglaren 44 lliures. El 14 de setembre der

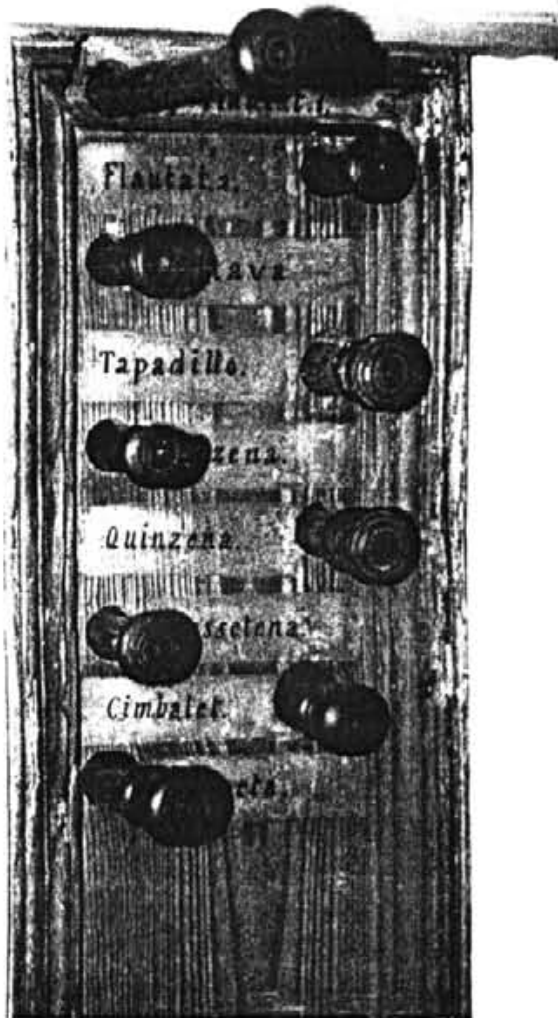
Història

1847 Mestre Antoni rebia del Vicari 1888 lliures pel seu treball. El Vicari i el propietari banyalbufari, Sr. Jaume Font i Ambrós de can Font, entusiasta fervent de l'església i amic incondicional de Mn. Francesc, varen bestreure dels seus diners aquesta quantitat, que la Vicaria deuria perquè l'Ajuntament s'havia rentat les mans. Don Jaume hi posà 144 lliures i 10 sous i el Vicari 43 lliures i 10 sous (7). Creim que des d'aquest any de 1847 començà a sonar l'orgue a Banyalbufar.

Ja havien transcorregut 18 anys. L'orgue poc més poc manco funcionava. Pensaren fer-li una bona reforma. El mateix vicari ramonell l'encarregà l'any 1865 a l'orguener Antoni Portell i Petit, que cobrà per la feina 50 lliures, el 30 de novembre de 1865 *por la recomposición y afinación del órgano*(8). Ara comprenem la presència d'elements posteriors afegits al nostre orgue dels segles XVII-XVIII.

En temps del vicari ciutadà, Mn. Albert Cirer i Plademunt, carmelita exclaustat, que va promoure ardentment la devoció a la Mare de Déu del Carme, o sigui, l'any 1877, les manxes es trobaven en mal estat. El mestre fustre de Banyalbufar, Gabriel Tomàs, rebia 25 pts *por la recompisción de los fuelles*(9).

L'any 1896 havien passat nou anys. Essent vicari el llucmajorer, Mn. Joan Jaume i Cànaves (1866-1942), la volta del cor queia, urgia la reparació immediata. L'orgue, que estava situat al cor, quedà ple de brutor i de pols. Es pagaren dues partides aquest any de 1896: una de 40 pts per netejar l'orgue i una altra de 25 pts per la composició de l'orgue. Uns 16 anys més tard -s'esqueia l'any 1912-, era vicari el també llucmajorer, Mn. Miquel Munar i Clar (1884-1940), el qual va donar 0'95 pts *por componer los fuelles y secreto*.

Detall dels registres de l'orgue

Durà poc l'adob. En efecte, l'any següent, Mn. Bartomeu Suau i Simó (1913-1918), natural d'Es Capdellà i primer rector de Banyalbufar, que morí víctima de l'epidèmia feresta del grip a la Vila l'onze de sete bre de 1918, paga el 31 d'octubre de 1913 5'50 pts per arregiar les manxes. La revisió sens dubte havia estat més completa.

L'orgue de 1847 presidí sempre el bell mig de la barana del cor. La claror de dia entrava per una finestra espaiosa, oberta al centre de la façana, i per dos ulls grans de bou als costats. L'església, doncs, quedava molt fosca. El rector Mn. Bartomeu Ripoll i Canals (1918-1951) va donar una solució pràctica: retirar l'orgue del mig del cor. El posà al costat esquerre vora la paret, tapant així la seva façana pintada. Aquest trasllat, més o manco encertat i discutit, es feia l'entre el setembre de 1928 a l'abril del 1929. Hi ha registrades dues sortides: el 7 de setembre de 1928, 80 pts per afinar l'orgue, i el 4 d'abril següent de 1929, 53'90 pts per a les balustres que s'afegiren a la barana del cor.

En temps del rector Ripoll, la parròquia comptava amb un harmòni de propietat particular, que adesiara suplia l'orgue. Quan el rector renuncià l'any 1951, aquest harmòni anà a parar la parròquia ciutadana de Sant Alonso, on encara sona.

Des de 1951 fins a 1963 l'orgue sonava més o manco bé. La perícia dels organistes tapava les falles. La incúria del temps que no perdona, la pols i les rates que en feien de les seves, el reteren. Adesiara li apedaçaven les manxes o l'afinaven. Així va anar passant el temps fins que quedà del tot inservible. Necessitava una reforma total. El temps no eren propicis per a la restauració. En dues ocasions aquests anys la Parròquia refusà propostes de vendre o baratar l'orgue per un de modern quan era ecònom de la parròquia l'autor d'aquest escrit.

Com que llavors no hi havia harmòni, vaig proposar de moment suplir el silenci imposar per un altre harmòni, que fou adquirit a la casa barcelonina "Alberdi", de fama reconeguda entre els orguers, i estrenat el 25 de juliol de 1963.

La restauració desitjada arribà l'any 1971, en temps de l'ecònom Jeroni Cifre i Llompart (1970-1986), a càrrec de l'alemany Gerard Greenzing. El seu treball durà quatre mesos. Per segona vegada es col·locava al centre de la barana del cor. René Deloisme, organista francès, l'inaugurà amb un concert extraordinari el 29 d'agost de 1971.

Per la Festa patronal de l'any 1979 s'estrenà un orgue electrònic nou, propietat de varis particulars. Mans inexpertes feren el disbarat inexplicable de retirar del centre del cor i sense cap mirament la caixa de l'orgue per dipositar-la per segona vegada a la paret lateral com un objecte antiquat i inservible. El trasllat el deixà totalment capgirat i així no pogué sonar més(10).

L'any 1994, el mateix Greenzing dugué a terme la restauració segona als seus tallers de Barcelona. La caixa fou també restaurada i embellida de prim compte pel taller de Jaume Roig, sollerenc, i col·locada per tercera vegada al centre del cor. El rector actual va promoure tota aquesta reforma. El 14 d'agost de 1994, Mn. Bartomeu Veny i Vidal, organista de la Seu, l'inaugurava amb un concert. ■

- (1) Comunicació de l'autor al tercer Simpòsium sobre els orgues històrics de Mallorca. 1996
 (2) Josep Tous, notari. Testament de Bernat Font i Bauzá, atorgat el 8 de juliol de 1817. Arxiu particular de can Font de Banyalbufar, actualment en possessió de l'advocat Jeroni Salleras i Colom.
 (3) J. Morei Balaguer, pvre. Sermó predicat pel Mossèn a l'església de la Immaculada Concepció de Galilea, dia 9 de setembre de 1955. Festa de l'Obra (Palma 1960), 13; i J. Pujol: *Fragments de la història de Galilea* a la revista "Galatzó" VIII 101(1995), 5.
 (4) *Libro de gasto de la iglesia de Banyalbufar (1846-1853)*. Carpeta nº 1. Arxiu parroquial de Banyalbufar
 (5) J. Albertí i Albertí: *El Organo barroco de Banyalbufar vuelve a sonar*. Rev. "Brisas" 386 (11.9.1994), 10-13.
 (6) Boletín Oficial eclesiástico del Obispado de Mallorca XVII (1877), 244. Libro de defunciones de Banyalbufar 1871-1877, fol. 67 vto. en AHDM.
 (7) Rebut d'Antoni Mora, fuster. 1847; Inventario any 1847. I *Relación de muebles 1846-1851*. Any 1847. Corp. nº1., doc sol. Arxiu parroquial de Banyalbufar.
 (8) Rebut de Antonio Portell i Petit, 1865. Carp nº1, doc solt. Arxiu parroquial de Banyalbufar.
 (9) Rebut de Gabriel Tomàs, carpintero, 17-8-1887. Carp nº 9, doc solts. Arxiu parroquial de Banyalbufar.
 (10) M. Bennàssar: *Algunes consideracions breus sobre restauració, conservació i manteniment d'un orgue*. Comunicació. I Jornades Musicals...oc.85-88.

Grenzing i el seu col·laborador afinant l'orgue

INVENTARI DEL RAFAL DE SON SALVÀ (1671)

Jaume Albertí i Albertí

Els aspectes històrics de la vida quotidiana fa relativament poc temps que han estat abordats pels historiadors. Gràcies a aquesta nova perspectiva d'estudiar el passat, els inventaris han recobrat força com a font documental històrica. Aquests ja no són una simple llista o enumeració monòtona dels mobles, béns i gèneres pertanyents a una persona, sinó que del seu contingut i comparació sistemàtica amb d'altres, l'historiador en pot extreure interessants conclusions, tant de la vida quotidiana dels nostres avantpassats com de l'economia domèstica. De la seva lectura es pot deduir l'estatus socioeconòmic de l'inventariare, la seva professió i béns immobles que posseïa.

Ara publiquem l'inventari del rafal de Son Salvà de Banyalbufar. Aquest es realitzà el 26 d'agost de 1671 quan el seu propietari, Mateu Albertí de Son Albertí, va morir. Es féu a instància de la seva vídua Antònia Albertí i Vich, hereva usufructuària, a la notaria de Joan Albertí - probablement també banyalbufarí.

De la seva lectura podem deduir que el camp de conreu del rafal de Son Salvà estava compost per camp -destinat al conreu de cereals- i vinya. Mentre que les edificacions es reduïen a les cases i el preceptiu celler.

Dins el celler hi havia quatre bótes congrenyades -de 21, 12 i 11 somades de capacitat cadascuna- amb vi claret, i 6 quarteres de xeixa que es recol·lectà aquell mateix any a Son Salvà.

A continuació l'inventari continua amb la descripció d'una sèrie de robes -llençols, estovalles, torcaboques- que cal suposar -encara que no ho especifica- que es trobaven dins la casa de Son Salvà.

De l'inventari també es pot extreure alguna informació sobre el seu propietari. Sabem que Mateu Albertí va fer testament dia 30 d'agost de 1661, davant el notari Joan Albertí, i que va fer hereva usufructuària la seva muller Antònia Albertí. Sembla que es casà amb ella en segones núpcies ja que la vídua es refereix al seu fill com a fillastre. L'amo de Son Salvà l'anomenaven de Son Albertí, segurament perquè d'allà mateix provenia la seva família. Pels béns que es descriuen es pot deduir que Son Salvà era una propietat modesta, dedicada exclusivament a l'agricultura -no es documenta cap bèstia- de cereals i sobretot vitícola.

Esperam que la transcripció d'aquest inventari satisfaci la curiositat del nostre amic i col·laborador de *Ma jil*, Jaume Albertí de Son Salvà.

INVENTARIUM HEREDITATIS MATHEI ALBERTI DIEM MAJORIS DICTI DE SON ALBERTI RESCRIPTUM AD INSTANTIAM ANTONIAE ALBERTI ET VICH VIDUE DICTI MATHEI ALBERTI VICH UT HEREDIS USUFRUCTUARIE HUIUS UT CONSTA MEDIANTE TESTAMENTO (?) PENES NOTARIUM INFRASCRIPITUM DIE 30 AUGUSTI 1661.

Die XXVI mensis augusti anno a nativitate Domini MDCLXXI

In Dei nomine etc, cum ob

Primo atrobí en dita heretat un raphal dit Son Selvà, ço és, camp, vinye, cases i saller, situat en lo terme de dit lloch, tingut i confrontat com en los actes de aquell se conté.

En lo saller

Item una bóte congrenade de tenor de 21 somades en la qual dix haver-hi circa vuit somades de vi claret.

Item altre bóte congrenade de tenor de dotse somades plena de vi claret.

Item altre bóte congrenade de tenor de onse somades plena de vi claret en los quals dos bótes dix haver-hi set cortins de vi que 's feren de caritat a nostre Senyora del Roser de la isglésie de dit lloch.

Item sis quarteras de xece de nombre de la que 's cullí lo corrent any a Son Selvà.

Item dotse llensos, quatre de buret, ço és, dos ab rande y dos sens elle y los demás entre de estopa y bri y estopa.

Item dues estovalles de estopa obrades.

Item altres dos estovalles, las una llarge de fil y cotó y las altres petites de lo mateix.

Item unas altres tovalles de gra de ordi obrades.

Item setse torcaboques de fil y cotó.

Item deu torcaboques de estopa obrats.

Item sis tavellolaa de oxugar mans y uno ab mosta als caps.

Item quatre coxineres de buret usades
Item tres coxineres de lli y stopa usades.
Item sinch camises velles de dit difunt y tres calsons de lli vells.
Item dues vàneves, unes de estope y la altre de bri y cotó obrades.
Item uns calsons y casa de burell ros de dit difunt, usat.
Item dos caputxos de burell ros de dit difunt, usats.
Item un vestit casaca y calsons de estemenye de dit difunt, vell.
Item altre vestit casaca y calsons de burell ros de dit difunt, vell.
Item un jaquet de biseta de dit difunt, usat.
Item tres berrets y dos berretins.
Item una cape de friseta negra usada.
Item un sombrero vell.
Item un parell de sebates y entipares, usades.
Item dues mesures de oli.
Item [un]caretell usat y un cortí y migx de vinblanch.
Item aquelles docentes lliures que se reserva dit difunt per a dispondre en la donatió féu a Matheu Albertí, son fill, y mon fiastre en poder del dit Jaume Vives notari.
Item tot lo que a dit difunt se deuen de interesos del meu dot de los quals de mon marit en dit testament me fa llegat, lo qual per are no se espesifique per no saber-se ab certesa, quant emperò se sebrà se espesificarà.
Item tot lo que dit difunt tenie de crèdit contra lo dit Matheu Albertí, son fill y fiastre meu per rahó dels aliments se reserva ab acte en poder de mon infrascrit al primer octubre 1666; lo qual per are no se espesifica y en son cas, pesats que se hajan los comptes, ja se espesificaran.
Item dotse canions, entre usats y vells.
Item dos sedasos usats.
Hec autem etc. Protestans etc.

Testes etc. Los senyors Juan Ferrà menor, dit de la Case Nove de Espolles, trobat en dit lloch, y Guillem Albertí, fedri, fill de Miquel. (ARM, Prot.not. Joan Albertí A-692, f. 93-94) ■

L'any 1671 Son Salvà estava compost per camp -destinat al conreu de cereals- i vinya.

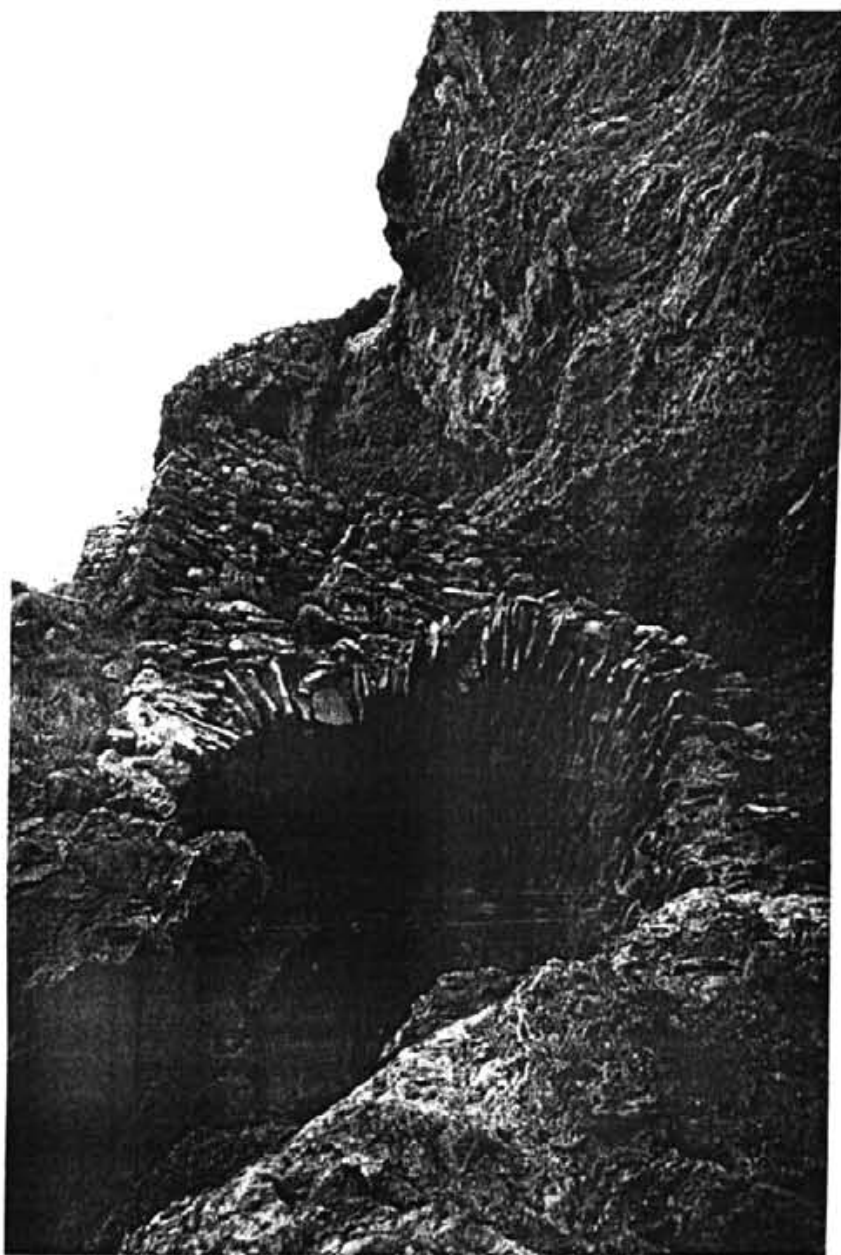

EL MA'JIL DE BANYALBUFAR UN SISTEMA ANDALUSÍ EN DECADÈNCIA

Jaume Albertí i Albertí

LA CREIXENT CONSCIÈNCIA QUE L'AIGUA ÉS UN RECURS ESCÀS HA PROPICIAT QUE, DES DE FA DIVERSOS ANYS, PROLIFERIN ELS ESTUDIS SOBRE LA SEVA UTILITZACIÓ AL LLARG DE LA HISTÒRIA. DINS AQUESTA TENDÈNCIA, QUE PERMET REDESCOBRIR TANTA SAVIEÇA ANCESTRAL OBLIDADA, LA PROFESSORA MARIA ANTÒNIA CARBONERO HA INVESTIGAT LA HIDRÀULICA MALLORQUINA I, EN PARTICULAR, EL SISTEMA DEIXAT PELS ÀRABS A BANYALBUFAR, DENOMINAT MA'JIL. A MÉS DE SER EL NOM DE LA NOSTRA REVISTA, ES TRACTA DE TOT UN ENCREUAMENT DE SÈQUIES, TORRENTS, SAFAREIGS, MOLINS I QANAT(S) QUE CONFORMEN L'ACTUAL PAISATGE D'AQUEST PETIT TROS DE LA COSTA NORD.

Qui hagi tingut la sort de visitar els espais rurals de lemen del Sud, a la Península Aràbiga, haurà contemplat un Banyalbufar a gran escala, amb els seus mateixos sistemes d'amargenament. I no és gens estrany, ja que és d'allà mateix des d'on Isam Al-Khawlani, quan conquerí l'illa de Mallorca en el 903, importà, al poble de Banyalbufar, un sistema hidràulic que fins a aquell moment era desconegut a Mallorca i que s'identifica en general pel nom de *ma'jil*. Aquesta paraula, segons explica Maria Antònia Carbonero, indica un interval precís de temps i es refereix als safareigs des d'on es redistribueix l'aigua en períodes fixats. Emperò, actualment el concepte *ma'jil* es fa extensiu a l'organització social, als safareigs i, per extensió, al sistema hidràulic en el seu conjunt.

Els molins d'origen musulmà de la cala de Banyalbufar

ELS QANAT(S)

El *qanat* és una de les peces fonamentals d'aquest sistema de proveïment i és, a la vegada, una de les tècniques més complexes de captació d'aigua que existeixen a Mallorca. Segons explica Carbonero: "el *qanat* és una tècnica d'origen miner que consisteix a obrir un pou en el punt on hom sospita la presència d'aigua. Quan s'ha arribat a l'aquífer, es calcula a quina distància sortirà l'aigua a la superfície i, des d'allà, s'excava

una galeria fins al pou". El sistema es basa, doncs, en la circulació d'aigua per gravetat, sense que sigui necessari cap enginy mecànic per enlairar-la.

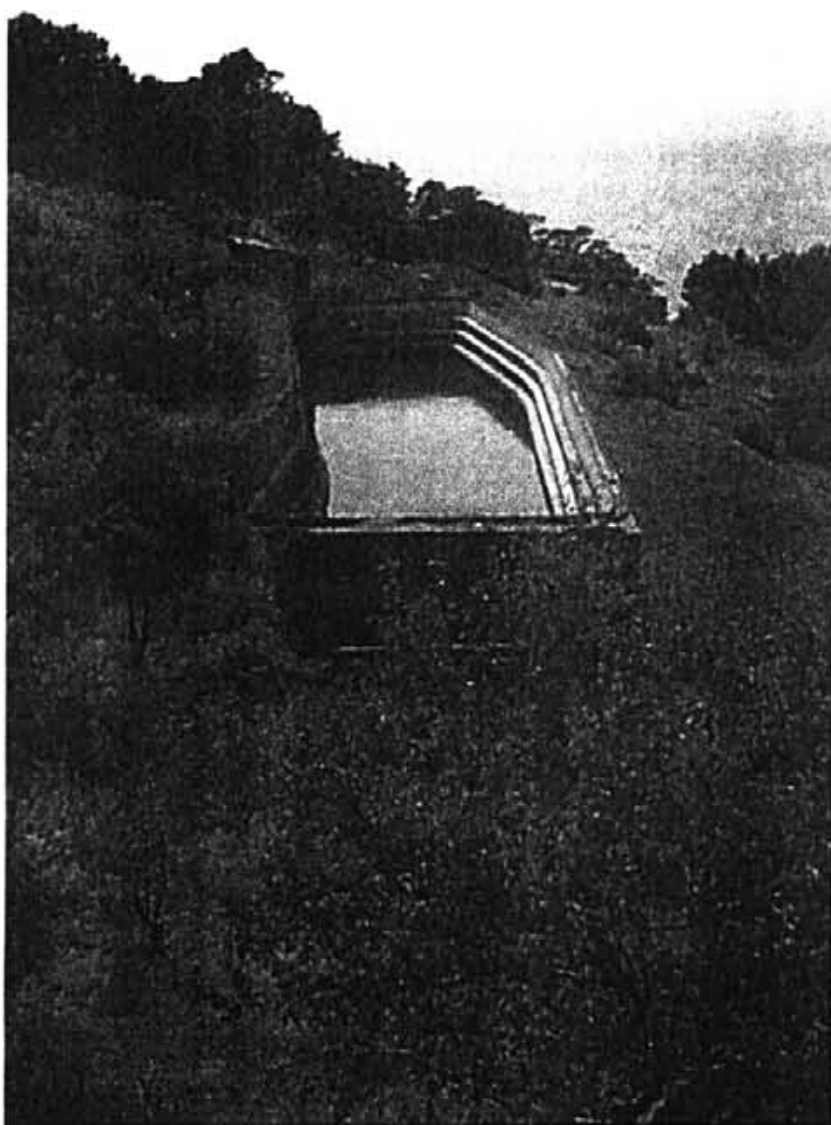
A Banyalbufar, l'accés al nivell freàtic és relativament fàcil. Els pous són generalment poc profunds i les galeries subterrànies, d'escassa longitud. La més llarga, la que correspon a la font de Son Creus, fa 35 metres, molt diferent als quilomètrics *qanat(s)* que també es troben a l'Iran.

A LA RECERCA D'AIGUA

Els textos clàssics d'hidràulica aràbiga ens ofereixen algunes pautes o pistes que degueren seguir els pobladors musulmans de Banyalbufar en la seva ansiosa recerca d'aigua. Els escrits coincideixen a afirmar que la rosada del matí revela els llocs més humits i que, afinant l'oïda, es pot escoltar el xiulet que produeix l'aigua en circular per les caveres subterrànies.

Les plantes són també un bon indicador de la proximitat de l'aigua: la falzia, la camamil·la salvatge, la sempreviva, l'amelgó o l'esbarzer són bons indicis a tenir en compte a l'hora d'elegir el lloc idoni per començar una perforació.

A més de tot això, els constructors de *qanat(s)* o *muqani(s)* tenien un mètode infal·libre per confirmar la presència d'aigua davall la terra. El procediment consistia, en primer lloc, a fer un petit forat en el lloc elegit. A continuació, s'hi introduïa un tassó en posició invertida, amb un tros de llana o cotó enganxat al fons. Per acabar, es cobria tot l'enginy amb branques per deixar-lo així tot un dia. Al matí següent, just abans de sortir el sol, es descobria l'artilugi i, si el cotó o la llana eren humits, això els permetia saber no sols la quantitat d'aigua que existia en el subsòl, sinó també la profunditat i el gust.

La majoria de safareigs del poble són d'aquest segle. Abans els pocs que hi havia eren basses comunals.

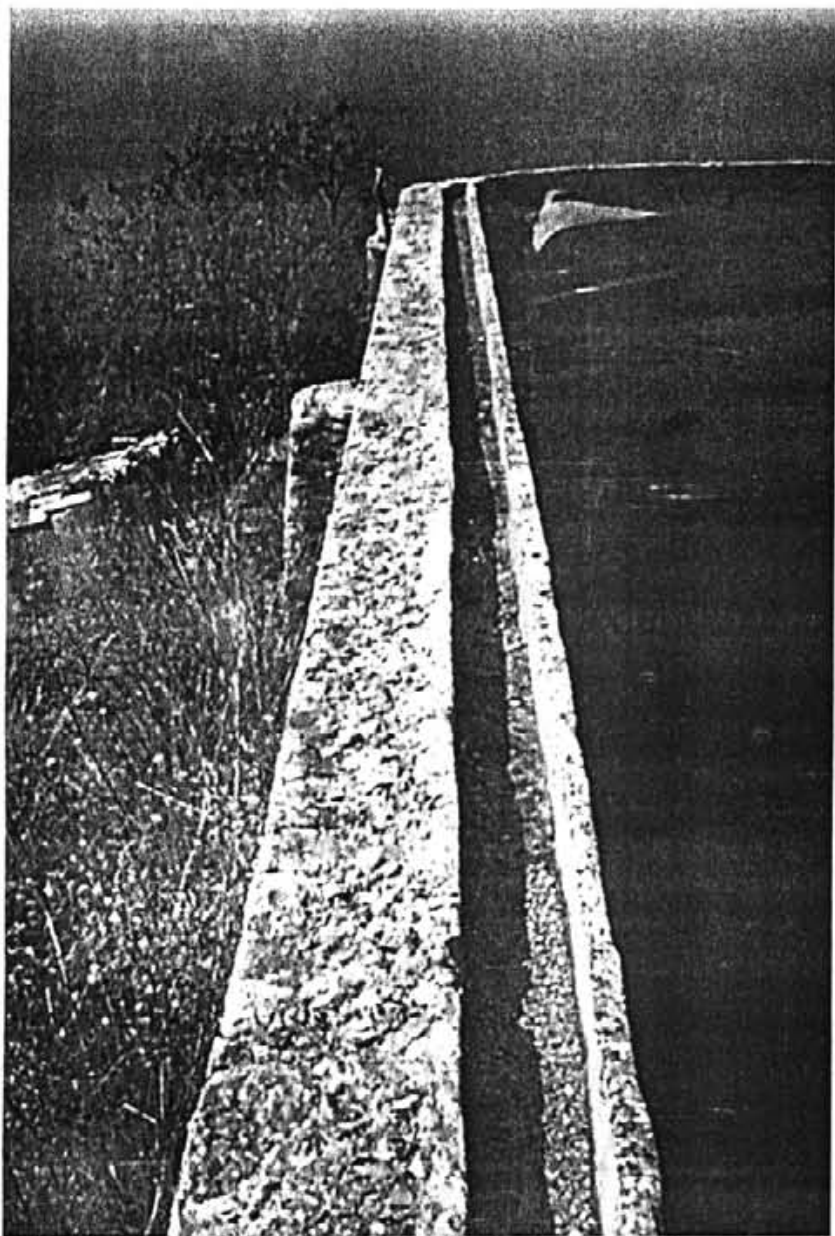
LA PERFORACIÓ

Segons la cultura hidrològica, els mesos d'estiu són els més adequats per a la construcció d'un pou, ja que el nivell freàtic és el mínim i, d'aquesta manera, s'assegura que el cabal obtingut durarà tot l'any.

Tenint en compte això, es perfora, en primer lloc, el pou, denominat pou mare, fins trobar l'aigua. Si una roca dura obstaculitzava la perforació, es recomanava encendre foc damunt per reblanir-la.

Una vegada arribat a l'aqüífer, es calculava la distància a la qual podria sortir l'aigua a la superfície, tenint en compte la profunditat de l'aqüífer i el desnivell del terreny, que habitualment no solia ser superior al cinc per mil. Des d'aquell punt teòric de sortida, es començava a construir una galeria que arribàs horitzontalment, amb un lleu pendent perquè per gravetat l'aigua drenàs bé la galeria, fins al pou mare.

El pitjor perill que aguaitava els *munaqi(s)* durant el seu treball era la presència de *bukhar* o aire impur. Per indagar si existia aquest risc, solien anar acompanyats d'un llumener amb greix o oli d'oliva que, si s'apagava, servia d'alarma. A la vegada, es recomanava també forçar la ventilació de la galeria, remoyent una manta o un manyoc de canyes a l'interior. També resulta curiosa la recomanació que hom feia a aquests especialistes sobre la seva dieta, de la qual se suprimia el vi, les cebes, els alls o qualsevol altre aliment que produís un alé desagradable. Emperò, el mètode més utilitzat per evitar la presència d'aïres impurs era l'obertura, al llarg de la galeria, de pous de ventilació que, a la vegada, servien també per a l'extracció de terres.

Pel poble hi corren metres i metres de sèquies que porten l'aigua als safareigs o a les mateixes marjades.

BANYALBUFAR, UN ENTRAMAT DE SÈQUIES

Una vegada que aquells experts havien aconseguit que l'aigua afloràs a la superfície, començava una segona fase, que consistia a distribuir el líquid a les diferents parcel·les de propietat en què es dividia

Banyalbufar, tot fent-lo arribar el més lluny possible mitjançant una xarxa de sèquies, que tenia per funció transportar l'aigua als diferents safareigs.

A l'actualitat, la majoria d'aqueixes sèquies són de ciment, però, abans les principals es construïen amb morter de calç, mentre que les secundàries es componien de teules sobreposades i alineades.

Per la seva gran capacitat, la principal sèquia de Banyalbufar és l'anomenada *sèquia de baix*, amb una longitud d'uns 880 metres, i que subministra aigua a uns 90 safareigs. Li segueix l'anomenada *sèquia de dalt*, de 2.152 metres, la qual proveeix a uns 40 safareigs, i, per últim, la *sèquia de Son Bauçà*.

Cada una d'aquestes sèquies principals, avui en part entubades, se subdivideixen en ramals o sèquies secundàries, que determinen la complexitat del sistema hidràulic de Banyalbufar.

Una vegada distribuïda l'aigua per mitjà d'aquests sistemes principals i els seus ramals fins als safareigs, tan sols resta el treball de regar les marjades, mitjançant les anomenades sèquies de reg o calçades, generalment realitzades en solcs, per obtenir, d'aquesta manera, la millor collita possible.

L'AIGUA, UN BÉ PRIVAT

L'aigua és a Banyalbufar un bé privat que es pot llogar, comprar i vendre, amb independència de la terra. Actualment, la venda d'una hora d'aigua de la Font de la Vila pot costar fins a un milió de pessetes. Maria Antònia Carbonero ens explica com és repartit el valuós líquid entre els seus diferents propietaris: "L'aigua es reparteix a Banyalbufar en dues tandes d'una setmana cada una, de manera que el posseïdor d'una determinada fracció temporal d'aigua la rep cada quinze dies". "El líquid -afegeix- es distribueix tradicionalment de sol a sol, durant el dia i la nit, la qual cosa provoca que els torns que tenen hores entre la posta i la sortida del sol es vegin perjudicats durant l'estiu, quan la nit és més curta, i quan precisament hi ha més necessitat de reg". Malgrat això, fins fa uns quants anys, tots els usuaris complien escrupolosament, en general, el seu horari de recollida d'aigua. Si algú s'equivocava o recollia l'aigua que no li tocava, el propietari de la tanda se n'adonava tot d'una, de manera que el control era mutu.

Fins al moment, la col·lectivitat de propietaris de la Font de la Vila no s'havia plantejat la necessitat de formar una comunitat de regants. De tota manera, en un moment en què l'activitat agrícola es troba en decadència i el manteniment del sistema s'esbuca, es pot afirmar que la primera comunitat de regants de Banyalbufar és més necessària que mai. Segons informacions que es publicaren en aquesta mateixa revista la comissió gestora d'aqueixa associació comunicà la intenció de posar-la en funcionament "en breus setmanes".

DOS MOLINS D'ORIGEN ISLÀMIC

Altres dos exponents destacats de la cultura hidràulica que posseïen els habitants musulmans de Banyalbufar són els dos molins d'aigua que s'aixequen sobre un dels penya-segats de la cala. Encaixats en el precipici, literalment penjats sobre la mar, la seva peculiar ubicació no pareix casual, sinó conseqüència del desig dels seus constructors de

no restar espai de conreu a les marjades. Emperò, aquesta disposició fou pagada bastant cara pels habitants de Banyalbufar en èpoques posteriors. L'historiador Binimelis, en parlar dels molins de Banyalbufar, ens indica que "per aquest pas per on es baixa a dit molí han pujat moltes vegades els corsaris, fent grans danys per aquelles rodalies". I és que l'escala del segon moll, excavada en la pròpia roca, arriba pràcticament fins al nivell de la mar, sens dubte per facilitar el transport de gra per via marítima.

Pels estudis arqueològics i documentals realitzats, es pot atribuir la construcció d'aquests molins als mateixos *muhandi(s)* o enginyers que planificaren el sistema del *ma'jil* a Banyalbufar.

Documentalment, Ricard Soto els ha datat a 1240 quan, compartits entre vuit individus, se'n vengueren quatre parts i mitja per 85 sous malguresos, xifra astronòmica per aquells temps, que denota la gran importància que tenien ambdós molins en el conjunt hidràulic i social de la vila.

LA DEGRADACIÓ DEL SISTEMA

Avui dia, generalment, és només la gent més gran la que continua conreant les marjades de Banyalbufar per al seu auto-proveïment. S'hi afegeixen tots els qui es traslladen al poble els caps de setmana i s'ocupen de l'hort com a *hobby*.

Això fa que, si no es du a terme un esforç econòmic per part de les institucions competents per adobar els marges i netejar les captacions d'aigua, torrents, sèquies i altres elements del complex sistema hidràulic i agrícola, aquest sistema s'esbucará en poc temps, amb greus efectes d'erosió del sòl. I, sobretot, el que sap més greu és que s'haurà deixat perdre en uns anys el que els nostres avantpassats construïren i conservaren durant tant de segles i sense el qual Banyalbufar avui no existiria. ■

ASSOCIACIÓ PER A LA DEFENSA DELS ITINERARIS DE MALLORCA

Carrer de la Pau N° 5 (Casal d'ARCA) PALMA

Voldriem aprofitar l'oportunitat que ens dona aquesta revista per presentar als seus lectors l'associació per a la defensa dels itineraris de mallorca (adim). Aquesta associació, creada recentment, té com objectius l'estudi, la promoció i la protecció del patrimoni cultural dels itineraris excursionistes de Mallorca. Molt important també és la defensa d'un lliure accés a la muntanya, sempre respectuós amb els seus habitants i amb el medi ambient.

Precisament l'ADIM neix davant la necessitat de fer front als cada dia més freqüents intents de restringir i prohibir l'accés als itineraris de muntanya que tradicionalment havien estat emprats pels excursionistes. A la següent llista es recullen les excursions que als darrers temps han estat impedides o dificultades:

1. Pujada a s'Esclop des d'Andratx (S'Alqueria)
2. Camí vell de Valldemossa a Bunyola (Son Verí i es Mirabó)
3. Camí de s'Escolta (Valldemossa).
4. Pas de s'Estaló (Orient)
6. Son Sales (Sóller)
7. Camí de sa Torre de Lluc.
8. Camí de Fartàritx des Racó (Pollença)
9. Camí de sa Calobra a Cala Tuent.
10. Camí des Far de Formentor.
11. Camí de s'Estret de Son Gallard (Deià).
12. Camins que passen per Montcaire (Fornalutx).
13. Pujada al Puig de Na Fàtima (Valldemossa).
14. Camí de la Coma de N'Arbona (Fornalutx).
15. Camí d'Alcanella a Campanet (Biniatró).
16. Camins de la Mola de Son Pacs (Esporles-Valldemossa).
17. Camí d'Orient a Cúber (Comasema).
18. Camins que passen per Comafreda (Massanella).
19. Volta al Puig Roig (Escorca).
20. Camí del Castell del Rei (Pollença).
21. Camins de la finca de Es Ratxo (Puigpunyent).
22. Camí de Bunyola a Sóller per sa Serra d'Alfàbia (Honor, sa Serra)
23. Camins de la finca de Bálitx d'Amunt (pas de s'Heura, Sa Figuera)
24. Camí de Miner a Pollença (Sa Mola)
25. Camins de metro del Teix.

Però els problemes no es limiten a la Serra, al Pla i al Llevant tenim també molts d'exemples:

1. Camí de Binissalem a Biniagual.
2. Camí des Jai (Sineu-Búger) al terme de Llubí.
3. Camí vell de Sant Llorenç a Artà i Son Servera.
4. Camí des Presos (Manacor).
5. Accés de cala Morlanda al caló d'en Rafelino i cala Petita.
6. Camí d'Alaró a Binissalem per Bànyols i ca'n Cabrit.
7. Camí des Pont des Lleó (Selva).
8. Camí vell d'Inca (Campanet).
9. Camí de Bunyola a Son Torrella (Es Cabàs).

Segurament la llista és molt més extensa i des d'aquí vos convidam que ens faceu arribar els camins dels quals tenguieu notícia del seu tancament.

De la llista anterior es dedueix que cal actuar per evitar que aquest procés continui i s'agreugi. Vet aquí el que hem fet des de la nostra associació.

La primera acció que ha duit a terme l'ADIM es refereix al Camí de s'Escolta, un curt però panoràmic itinerari que esdevingué una excursió molt habitual entre els valldemossins i forans. Als darrers anys s'han construït dos xalets molt a prop del camí, que ha estat tancat per un parell de tanques, impeding realitzar l'excursió completa. Antigament aquest camí era considerat com a públic com ho demostra el fet que des del segle XVIII l'Ajuntament pagàs pel seu manteniment. El nostre objectiu és impedir que l'Ajuntament de Valldemossa s'inhibeixi declarant la privacitat del camí en lloc de defensar els béns de tot el poble.

En el mateix terme i en el de Deià hem denunciat l'obertura de pistes dins l'alzinar on es troba l'ermita de Valldemossa i el tancament del camí que des d'aquesta conduïa al Teix passant per la finca de Son Gallard.

La nostra darrera denúncia, en aquest cas davant la Comissió de Patrimoni del Consell Insular i davant la Conselleria de Medi Ambient, ha tengut per objectiu l'obertura d'una pista amb la qual s'estava destruint el camí de nevaters que puja al Coll de ses Cases de sa Neu de Massanella i que de moment hem aconseguit paraitzar.

També hem elaborat articles pels diaris i hem participat a distints programes de televisió (TV3, Telenova) perquè tota la societat mallorquina tengui constància del progressiu tancament d'itineraris tradicionals i es sensibilitzï per impedir-ho.

Finalment des de l'ADIM volem introduïr dins el debat que s'està generant sobre la futura conservació de la Serra de Tramuntana el punt de vista de tots aquells que empen els itineraris tradicionals per passejar-se. Caminar és una de les activitats més bàsiques i saludables que pot realitzar una persona i caminar en un entorn tan meravellós com el que ens ofereixen les muntanyes de l'illa ha de ser un dret de tots aquells que hi vivim. No podem deixar que aquesta activitat que s'ha fet lliurement durant tants d'anys sigui arbitràriament limitada pels propietaris de les finques en forma de prohibicions o de pagaments. Demanam que siguin les autoritats públiques les que regulin el pas pels camins establint els mecanismes necessaris per compensar als propietaris que permetin el lliure accés a les seves finques (subvencions, senyalització, neteges, vigilància, ...). Aquesta regulació podria derivar-se d'una legislació específica sobre el pas pels camins, tal com s'ha fet a altres regions de la Unió Europea.

Si vos interessa aquesta problemàtica sereu benvinguts a la nostra associació, que es troba al Casal d'ARCA, carrer de La Pau nº 5. Ens trobareu tots els dijous de 19 a 20 hores. Vos esperam. ■

LIORENÇ VILLALONGA I PONS

1897-1980

Miquel Ambrós i Albertí

Enguany que celebrem el centenari del gran escriptor mallorquí Llorenç Villalonga, o Dhey, el pseudònim usat per ell mateix els anys trenta, *Ma'jil* ha volgut contribuir al centenari amb aquest article d'homenatge.

Llorenç Villalonga i Pons va néixer l'1 de març de 1897 en un pis del carrer dels Oms de Ciutat. Va ser fill del coronel Miquel Villalonga, el qual pertanyia a una antiga família de propietaris rurals, i de Joana Pons, nascuda a Maó i membre d'una família culta i cosmopolita, la qual exercí una influència molt gran en Llorenç i serví de model per a alguns dels personatges femenins inventats pel seu fill. Segons la tradició familiar, havia d'estudiar per ser capellà o militar; rebutjà el primer estament i abandonà el segon. Tot i haver preparat l'ingrés a l'Acadèmia Castelló, no s'hi va presentar. És que en Llorenç tenia clar el que volia fer, o sigui, estudiar medicina, i així ho havia comunicat al seu pare, que, decebut per l'actitud del fill, li va dir: "No seràs mai res en aquesta vida".

Estudià la carrera de medicina a Barcelona i a Saragossa i s'especialitzà en psiquiatria a París on la lectura de Proust completà la seva educació francesa, centrada sobretot en els clàssics del segle XVII-XVIII, entre els quals se sentia especialment atret per Voltaire. Detestava, en canvi, la literatura russa en general i Dovstoevski en particular i les teories de Freud. "La psicologia dels seus personatges -escriu Joaquim Molas- és densa o matisada. Ambigua. O ambivalent. Cap, però, no es debat en els pous negres de la criminalitat i de la follia desencadenada".

S'instal·là a Mallorca amb el títol de llicenciat en Medicina el 10 de març de 1927, es donà d'alta al col·legi provincial de Metges de Balears i fou inscrit amb el número 408 en el registre. Durant la república va ser nomenat sotsdirector del Manicomi Provincial, càrrec que exercí fins a la seva jubilació l'any 1967.

Llorenç Villalonga, que havia estudiat a París i hi havia albirat nous horitzons, era un home cosmopolita i profundament racionalista. Xocava, per tant, amb el món tancat, culturalment ensopit i endarrerit, de Mallorca. Per això es tancà en les posicions personals fabricant-se -amb paraules de Molas- "una illa privada i artificiosa dins la gran illa de Mallorca". Començà escrivint en castellà, però també ho feia en català. *Mort de Dama* és la seva primera obra important, escrita en català. Apareguda l'any 1931, provocà entre els intel·lectuals de l'època rebuig i escàndol, tant que els seus ecos han arribat fins als anys 80. Hi transforma la realitat objectiva de l'època mitjançant una deformació caricaturesca. D'aquesta novel·la en parlaré més avall.

Fou director de la revista "Brisas" (1934-1936). Signant també amb el pseudònim Dhey col·laborava en nombrosos diaris i revistes. Dintre de la línia satírica de *Mort de Dama*, publicà l'any 1937 *Mme Dillon*, que inicialment començà a aparèixer a "Brisas", una obra inspirada en la seva amiga, la poetessa cubana Emilia Bernal, que ja havia influït en les peces teatrals de *Fedra* (1932) i *Silvia Ocampo* (1935). "Silvia -deia el mateix autor- és una creació, un personaje vivido y palpado. Ello me halaga más como hombre que como escritor. Porque, en efecto, Silvia vivió y yo la quise bastante... Verás que Fedra y Silvia son lo mismo, variaciones de un mismo tema: la lucha entre el instinto y lo consciente, entre lo biológico y lo cultural".

L'any 1937 es casà amb Maria Teresa Gelabert, que coneixia des que ell tenia 16 anys, una vídua sense fills i procedent també d'una família de senyors rurals. No tingué fills amb ella, i així l'autor cercà la seva supervivència en els personatges de les seves novel·les. Recordem el que diu el protagonista de *Bearn*, don Toni: "No som un erudit ni un escriptor en el sentit estricte de la paraula, sinó un home que no ha tingut fills... i desitjaria de sobreviure algun temps perpetuant tot quant he estimat". Molts veuen en el personatge central de *Bearn* un alter ego de l'autor.

L'esclat de la guerra civil el trobà d'excursió a Bunyola i els vespres seguia per ràdio els esdeveniments. El 23 de juliol de 1936, quan començaren els bombardeigs, l'escriptor es trobava a Ciutat. En el Cafè Formentor s'entrevistà amb el seu amic Josep Francesc Moragues, el qual li va proposar d'ingressar a la Falange. Villalonga acceptà, irritat pels bombardeigs procedents de Barcelona i la passivitat de la població catalana davant els atacs. Era monàrquic, i, a rel dels esdeveniments de l'octubre de 1934, feia professió d'anticatalanisme. D'aquí que el 7 d'agost escrigués el seu primer article propagandístic de guerra, titulat "Mi manifiesto", com a resposta als mallorquins signants del "Manifest". Tant el "Manifest" dels mallorquins com el "Missatge" dels catalans eren documents de digna culturalista que afermaven vincles històrics, de llengua i de cultura. De tota

manera, tot i haver entrat en el moviment falangista, no en fou un fervent propagandista. Més aviat en criticava els excessos en alguns dels seus articles. Potser per això es retirà amb la seva esposa a Binissalem, foragitat de Ciutat pels bombardeigs, i profundament decebut per la marxa de les coses es desinteressà de la política i es dedicà a la creació d'una obra literària ambiciosa. Més tard, vers els anys 70, canvià el seu anticatalanisme per una consciència de la unitat de llengua i cultura entre Mallorca i Catalunya. Eren els anys que les seves novel·les es publicaven i es llegien a Catalunya. La primera novel·la publicada en català després de la guerra fou *La novel·la de Palmira* (1952), de la qual faria una nova edició amb modificacions l'any 1972 sota el títol de *Les ruïnes de Palmira*.

La primera redacció de *Beam o la sala de les nines* data de 1945 i aparegué primer en castellà l'any 1956 amb el títol de *Beam o la casa de las muñecas*. La novel·la havia estat presentada al premi Nadal de 1955, però aquest anà a parar a Rafael Sánchez Osorio amb la novel·la *El Jarama*. De fet el seu bon amic, Salvador Espriu, ja l'havia advertit que el premi no seria per a ell "porque no está dentro de su línea (la del Nadal), por decirlo de algún modo". Més tard, a principis de 1961, en un viatge que Joan Sales féu a Mallorca per promocionar la col·lecció de "El Club dels novel·listes", aquest es posà en contacte, a través de Josep M. Palau i Camps, amb el nostre escriptor, el qual els lliurà la versió catalana de *Beam*. L'editor Sales queda molt impressionat i, després d'una sèrie de negociacions entre l'autor i l'editor, la novel·la fou publicada l'octubre del mateix any. El gener de 1962 apareixia a la mateixa col·lecció la versió catalana de *El Gatopardo* de Lampedusa a càrrec de Villalonga. El març de 1963 es publicava *Desenllaç a Montlleó* i aquest mateix any *Beam* aconseguia el premi de la Crítica nacional. Curiosament l'edició castellana de l'obra havia passat desapercebuda mentre que la catalana assolí un gran èxit i no només entre els països de parla catalana. El 1964 apareixia la segona edició de la novel·la i també *L'hereva de Donya Obdúlia*. Una enquesta de **Serra d'Or** situava *Beam* en segon lloc, darrera *La Plaça del Diamant* de Mercè Rodoreda, entre les millors novel·les catalanes del període 1939-1963. Va ser una obra que exercí una forta suggestió dins amplis dominis de la cultura. Ernest Lluch citava la novel·la a un estudi d'economia dels Països Catalans i Fabià Estapé, des de la seva càtedra d'Economia Política, en recomanava la lectura als alumnes. Enguany el diari **Balears** féu una enquesta entre els lectors de les Illes perquè triassin el millor escriptor mallorquí del segle. Evidentment Llorenç Villalonga fou l'escollit. Crec que *Beam* hi té molt a veure en tot això.

El mateix any 1961 veié la llum *L'àngel rebel* en la col·lecció "Raixa", on l'autor incorporava a la seva creació literària el personatge Flo la Vigne, que reprenia en altres obres i sobretot l'any 1974, que el personatge dona títol a una de les seves darreres obres. La novel·la, situada a París a finals dels cinquanta, presenta l'oposició entre un jove existencialista sartrià i un home ja madur, racionalista i escèptic, i hi expressa la tensió entre el vitalisme i el racionalisme. Al meu parer, és una novel·leta esplèndida, amb certes influències de Thomas Mann; és una mena d'història moral que recorda les millors pàgines d'André Gide. L'any 1974 va publicar *Andrea Victrix*, que fou premi Josep Pla de 1973, i un any més tard, *Un estiu a Mallorca*, que repren el personatge Silvia Ocampo, creat els anys trenta.

A partir de l'any 1975 una progressiva arterioesclerosi l'allunyà del conreu actiu de la literatura i morí a Ciutat el 27 de gener de 1980, a l'edat de vuitanta-tres anys. La seva mort tingué molt ressò tant a les Illes com a Catalunya i es multiplicaren els homenatges a Villalonga. Sens dubte la seva obra novel·lística, gràcies a la seva gran qualitat, ha fet del nostre autor un dels grans escriptors de la literatura catalana i -jo gosaria dir- el geni literari de més envergadura que ha donat Mallorca després de Ramon Llull.

Mort de Dama

Mort de Dama, obra de joventut, és una sàtira de la societat ciutadana de l'època, de l'aristocràcia, dels intel·lectuals regionalistes de l'Escola mallorquina i dels diaris de Palma. La baronessa de Beam, el marquès de Collera -personatge, pel que sembla, construït a partir del polític conservador Josep Socias Gradolí- i la poetessa Aina Cohen són tres personatges-símbol que protagonitzen una trama argumental al voltant de l'agonia d'una gran senyora: Donya Obdúlia, que porta els trets d'una tia de l'autor, que el desheretà, o sigui, Na Rosa Ribera Carbonell. En el Terreno i Gènova, sorgeix un món nou, el del primer turisme, que comença a prendre forma i és ignorat pels habitants del barri antic on agonitza Donya Obdúlia dins la cambra d'un vell casal mallorquí. La publicació de la novel·la desencadenà en la societat mallorquina una allau de crítiques negatives i desqualificacions. Entre d'altres, la del poeta i crític Miquel

Ferrà, que titllà el llibre de "pàl·lid esperpento" i aconsellà l'autor que abandonàs el conreu de les lletres afirmant que "*Mort de Dama* és obra d'un solitari de capital petita... travessat d'obsessions morboses, i no té el sentit del món que l'envolta, contra el qual reacciona amb una ironia pobra, encara que aparentant superioritat. Mai cap autor ha ignorat tan completament el medi que vol descriure".

La polèmica durà molts anys, ja que el poeta Josep Maria Llompart, el 1952, sentí que algú deia que l'edició hauria d'haver estat cremada i ventades totes les cendres. Era la reacció típica d'una gent que es veia retratada en la novel·la i no acceptava que Villalonga diagnosticàs amb encert i un cert sarcasme, de vegades exagerat, els mals que l'afectaven. Vista amb la perspectiva que dóna el temps, *Mort de Dama* juntament amb *Beam* situa en Llorenç Villalonga entre els preferits de les muses.

Bearn o la sala de les nines

Beam fou la primera novel·la de Villalonga que vaig llegir quan tenia divuit o dinou anys. He de confessar que la vaig llegir en dos dies robant hores al repòs nocturn, de tant que m'apassionava. I és una novel·la que he tomat a llegir i continua encara apassionant-me. La figura de don Toni de Bearn, que, segons l'epíleg, va morir d'una manera tràgica -o es va suïcidar?-, és un personatge entranyable pel seu anheli de saber, per la seva prouja d'estar al corrent dels avenços científics que el porta a fer un viatge per París en un globus primitiu, pel seu amor foll envers la seva neboda, donya Xima, amb la qual assisteix a l'estrena mundial de l'òpera "Faust" de Gounod en presència del Napoleó III i Eugènia de Montijo, pel seu catolicisme poc ortodox que no impedirà que visiti en privat el papa Lleó XIII, pel seu tarannà liberal que el farà simpatitzar amb la maçoneria. En una paraula, *Beam* és una novel·la que tot mallorquí ben nascut hauria de llegir.

Bearn està dividida en dues parts narrades per Joan Mayol, capellà de la casa senyorial i potser fill de don Toni. La primera part "Sota la influència de Faust" fa referència a l'amor-passió que don Toni sent per na Xima, neboda seva i encarnació del mal. La segona part "La pau regna a Bearn" és un cant a l'amor conjugal i a la vida familiar, la del matrimoni de don Toni i dona Maria Antònia. La novel·la té poca acció, "no és -diu l'autor- una novel·la d'aventures perquè tot quant es mira detingudament és interessant". Hi domina un joc apassionant d'oposicions i ambivalències. "*Beam* és el retrat o si voleu el poema de Mallorca. D'una certa Mallorca, és clar: *la meva*", digué l'escriptor.

Mort de Dama, obra de joventut, és una caricatura maligna d'un món aristocràtic en desaparició. *Beam*, obra de maduresa, és una elegia d'aquest mateix món, com si l'autor en sentís nostàlgia. ■

EL COMTE DRÀCULA

Miquel Ambrós

"*Bistriet, 3 de maig*. Havent sortit de Múnic a les 8'35 del vespre del primer de maig, vaig arribar a Viena la matinada de l'endemà"...

Així començava la peculiar odissea narrativa que, poques pàgines després, presentava el vampir més famós de tots els temps: el Comte Dràcula. El seu pare literari, l'escriptor irlandès Bram Stoker, va invertir cinc anys d'investigacions exhaustives per recollir material informatiu. La novel·la es va publicar el 23 de maig de 1897 a Londres. Per tant, enguany fa cent anys que pel món circula el mite de Dràcula, abundantment explotat pel cinema i que té les seves rels en relats literaris anteriors i llegendes de l'Europa oriental. És un mite que reuneix una combinació tan fascinant de llegenda, por, erotisme, mort, religió i transgressions que ha captivat totes les èpoques. És per això que no m'he pogut estar de fer els següents comentaris sobre el mite de Dràcula a les pàgines de *Ma'jil* per contribuir, ni que sigui modestament, a la commemoració del centenari de la novel·la de Bram Stoker.

Religió i mite

El mite de Dràcula té un component religiós en tant que és expressió d'una ànima en pena que cerca un repòs que no hi ha manera de trobar. Pel fet de ser una ànima, no queda reflectida en els miralls i s'espanta davant del crucifix. Quan mossega, el mal es va estenent per la víctima d'una manera incontrolada. Aquesta ànima diabòlica, condemnada a un vagareig etern, viu en la foscor, que ve a ser la metàfora de l'infern, i és destruïda per la llum del sol, símbol de la divinitat. Evidentment és un mite que ens recorda la lluita, tan antiga com el món, entre les forces del bé i del mal. A més, a causa dels seus orígens medievals, simbolitza també la confrontació dels poders feudals i dels grans terratinents amb el món urbà, és a dir, el món de la modernitat i la ciència. Els dos antagonistes de la novel·la, Dràcula i el professor Van Helsing, representen el negoci immobiliari urbà (l'advocat Jonathan Harker) i el món científic (Van Helsing) que estan lluitant aferrissadament contra l'antic règim del gran terratinent, o sigui, el comte Dràcula que viatja de Transilvània a Londres.

El crucifix, símbol del bé, foragita Dràcula (Dràcula. 1931 amb Bella Lugosi).

Erotisme i mite

El comte vampir és un home elegantment vestit d'etiqueta que actua durant la nit al llit de les donzelles abans de ser desflorades. Mentre l'al·lota dorm, el vampir penetra amb els seus ullals, que sobtadament augmenten de volum (símbol fàl·lic), en la carn de la víctima i apareixen les gotes de sang del desflorament. Ella queda llavors en un estat de llanguiment semblant al relaxament "post coitum" i a poc a poc es va

afeccionant (o enganxant, com diríem ara parlant de drogues) a les besades i xuclades del seu visitant misteriós fins al punt de tirar fora de l'habitació tots els amulets protectors com els alls i el crucifix. A partir del seu encontre amb Dràcula, la donzella, abans innocent i pura, esdevé una depredadora sexual que vampiritza els seus amants xuclant-los les energies fins a destruir-los, amb la particularitat que l'amant -el mascle-, tot i ser conscient de la seva progressiva degradació, no pot renunciar a l'atracció de la dona vampir. Allò que al principi era una història d'amor acaba essent una història de llibertinatge i perversió.

Amb això arribam a l'aparició de la dona fatal, *femme fatale* en francès i *spider woman* en anglès. Recordem la Lola (Marlene Dietrich) de l'*Àngel Blau* (Von Stenberg), una vulgar cupletista i exhibicionista de cabaret que va arruïnant la vida d'un honorable professor, Herr Unrat (Emmil Jannings), sense ni tan sols immutar-se. Phyllis (Barbara Stanwick) fascina l'agent d'assegurances (Fred Mac Murray) en *Double indemnity* (Billy Wilder) fins a convertir-lo en assassí del seu marit i empènyer-lo a la mort. Hi ha molts més exemples encara, com Cora i Frank Chambers en *Postman always rings twice* o la mateixa Kathie Moffet en *Out of the past*, que representa, al meu parer, el cim de la potència de seducció i destrucció en aquest món de sexe i mort que ens suggereixen les dones fatals. Tant els vampirs com les vampiresses són seductors i depredadors sexuals, i d'aquí sorgeix part de l'atractiu que exerceixen sobre les masses, les quals projecten en aquests personatges les seves fantasies eròtiques que voldrien lliures de tot convencionalisme social i trava moral.

Dràcula acostant-se a la donzella un cop seduïda. (El baile de los vampiros de Polanski. 1967)

El vampir

a) *Llegenda*. El mite dels xucladors de sang és tan antic com la mateixa humanitat. A finals del segle XVII un diari anunciava l'existència d'uns cadàvers estranys trobats en el taüt incorruptes i plens de sang líquida. Una mica més tard a les regions balcàniques es va difondre la creença que aquests cadàvers abandonaven la tomba i anaven a cercar sang atacant persones i animals. Aquests morts, aparentment vius, van rebre el nom de vampirs. És ver que ningú no els va veure sortir de la tomba, però aquell temps hi havia massa gent i animals que morien d'una manera misteriosa. Per això en molts indrets del Balcans els habitants anaven als cementiris i executaven tot cadàver sospitós clavant-li al cor una estaca afuada i tallant-li el cap.

El terme vampir vol dir bevedor de sang, el líquid vital per excel·lència. Potser per això els vampirs xuclen la sang de la seva víctima, per mantenir una certa forma de vida més enllà mort, una vida que és no-mort. De fet el terme *nosferatu*, un mot que dóna títol a un dels clàssics més impactants del cinema de terror, com és el *Nosferatu* de Murnau, i que en llengua romanesa significa ésser no mort, que no és el mateix que vivent. Així no hi ha immortalitat sense mort, per paradoxal que sembli.

b) *Realitat*. Segons Juan Gómez-Alonso, cap de neurologia a l'hospital de Vigo, una explicació acceptable del fenomen del vampirisme cal cercar-la en la intuïció d'un metge anònim del segle XVIII. Tant l'home, com el ca, el llop i la rata pinyada -que són els animals en què s'encarna el vampir-, tenen un comportament idèntic quan són atacats per la ràbia: la mateixa agressivitat indomtable i el mateix apetit sexual desenfrenat. A més, la ràbia és una de les poques malalties que es transmet per la mossegada i ataca preferentment els components del sexe masculí. És molt curiós que un home no suporti les flors, l'aigua o la imatge projectada en un mirall; amb tot, un home rabiós, davant d'aquests estímuls, pot sofrir un espasme tan brutal que el durà a la mort per asfíxia. Aquest és un final freqüent en els que pateixen el virus de la ràbia, i això explicaria que la sang no es coaguli i es mantingui líquida després de la mort.

Dràcula sortint de la tomba. (*Nosferatu* de Murnau. 1921).

La novel·la

La novel·la comença amb el viatge que el jove advocat Jonathan Harker fa a Transilvània per signar amb el comte Dràcula la compra d'unes propietats a Londres. Al castell del Comte és empresonat i, després de passar per experiències horribles, aconsegueix escapar-se'n i torna a Londres, on amb la seva jove esposa Mina descobreix les maquinacions de Dràcula, després que aquest s'ha cobrat una víctima en Lucy, l'amiga coral de Mina. De tota manera Jonathan no podria vèncer el Comte i donar-li el repòs que durant tants segles ha cercat si no comptàs amb l'ajut de Van Helsing, un metge holandès investigador de l'ocultisme, el qual amb la llum de la ciència foragita la foscor dels poders malèfics de Dràcula. És el triomf de bé sobre el mal, de la civilització sobre la barbàrie.

Pel que fa a la figura de Dràcula, l'autor es va inspirar en Vladimír Tepes, conegut com a dràcul -mot romanès que significa dimoni-. Va viure el segle XV i fou senyor feudal d'una província romanesa. L'anomenaven l'empalador, ja que amb aquest mètode va ajusticiar més de 23.000 persones. Malgrat aquests antecedents, al país esmentat és considerat com un heroi, perquè va impedir l'avenç dels turcs a Romania i a l'Europa occidental.

Francis Ford Coppola i el seu Dràcula

De totes les pel·lícules que la figura del Comte Dràcula ha inspirat, la més fidel a la novel·la de Bram Stoker és certament la que va filmar Francis Ford Coppola. Per això acabaré aquest article amb el que va escriure el director de cinema sobre el seu Dràcula.

"Un des nostres objectius principals era fer justícia al personatge complex de Dràcula. Ha estat presentat com un monstre o un seductor, però tot estudiant la seva biografia el vaig veure com un àngel caigut. No deixa de ser una ironia que fos un defensor a ultrança de l'Església, un heroi que va aturar els turcs i que després va renunciar a Déu perquè la seva dona es va suïcidar: per això l'Església no va permetre que l'enterrassin en terra sagrada. Quan els grans cauen, esdevenen dimonis poderosos. Satanàs va ser el príncep dels àngels. La relació de l'home amb Déu és sacramental i és representada amb el símbol de la sang. Així, quan Dràcula rebutja Déu, la sang es converteix en la base de tots els seus sacrilegis. La sang també és símbol de la passió humana, la font de les seves passions... Hem intentat descriure la idea que l'amor pot vèncer la mort i retornar al vampir la seva ànima perduda..."

Vlad Tepes, figura històrica que inspirà el mite del comte Dràcula.

Dins del vampir hi ha realment una natura humana que tothom sent i reconeix. Encara que la gent d'avui no tingui una relació sacramental amb Déu, crec que pot comprendre que molts renuncien als seus vincles de sang amb la creació i es converteixen en monstres vivents. El vampir ha perdut la seva ànima, cosa que pot passar a qualsevol". ■